

**MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÄSTERÅS**

EN PLATS FÖR DIG

- om att stimulera muntlig framställning och
språkutveckling hos nyanlända gymnasieelever
med musik som metod

ING-MARI JANZON

Akademien för utbildning, kultur och kommunikation

Didaktik Magister i didaktik

Avancerad nivå, 15 hp

Handledare: Ulrika Jeppsson Wigg

Examinator: Laila Niklasson

Termin: VT År: 2017

SAMMANFATTNING

Ing-Mari Janzon

EN PLATS FÖR DIG

- om att stimulera muntlig framställning och språkutveckling hos nyanlända gymnasieelever med musik som metod

2017

Antal sidor: 51

Studiens syfte var att undersöka hur språket och den muntliga framställningen hos nyanlända gymnasieelever, med svenska som andra språk, kan stimuleras med musik som metod. Jag ville också utforska vilka praktiska tillvägagångssätt som kan användas, i min egen praktik, för att stärka elevernas språkutveckling och muntlig framställning med musik som metod. Strategin för att omsätta mina forskningsfrågor krävde aktivt deltagande från min sida och valet av metod föll på en design inspirerad av aktionsforskning. Deltagarna i studien var två lärare som undervisar i svenska som andra språk och ca 28 elever, från två olika klasser, som studerar vid ett språkintruktionsprogram. Den insamlade empirin består av lektioner med två klasser, semi- strukturerade intervjuer med lärarna och enkäter som besvarades av eleverna. Vid litteraturstudien fann jag stöd för tre teman; muntlig framställning, självkänsla och icke- kognitiva förmågor. Dessa tre teman visade sig harmoniera väl med valda undervisningsmetoder och utfallet i den insamlade empirin som transkriberades via en analysmetod. Resultatet indikerar att de tre temana är ett bärande skelett som ger stöd till en essens vilken kan sammanfattas enligt följande; förutsättningen för att eleven känner sig bekväm vid en muntlig framställning är en god självkänsla. Det i sin tur stärker icke- kognitiva ”dolda” förmågor som är av stor vikt för att eleven ska fungera väl i ett framtida samhälle.

Nyckelord: Musik, sång, språkutveckling, nyanlända och undervisning.

1. INLEDNING	1
1.1 Bakgrund – min erfarenhet	2
1.2 Styrdokument, rapporter och kommentarmaterial	2
1.3 Syfte och forskningsfrågor	5
1.4 Begreppsdefinitioner	6
2. LITTERATURGENOMGÅNG OCH FORSKNINGSRAPPORTER	8
2.1 Ämnesrubriker	8
2.2.1 Musik och inläring av ett andra språk	8
2.2.1.1 Lärarens förhållningssätt.....	9
2.2.1.2 Musikens positiva effekt.....	9
2.2.1.3 Sjung språket.....	11
2.2.2 Prosodin, språkets musik	11
2.2.3 Icke- kognitiva förmågor	12
2.2.4 Musik och självkänsla	12
2.2.5 Musik och hjärna	13
2.2.6 Musik och hälsa	14
2.2.7 Det icke verbala språket	14
2.2.8 Mental förberedelse inför en muntlig framställning.....	16
2.2.9 Musik som didaktiskt verktyg.....	17
2.3 Sammanfattning av litteratur och forskning	17
3. METOD	19
3.1 Forskningsstrategi.....	19
3.2 Aktionsforskning.....	19
3.3 Förstudier och urval	21
3.4 Empiri	22
3.5 Genomförande	22
3.6 Validitet och reflektion över studiens kvalitet	23
3.7 Etiska ställningstaganden	24
3.8 Analysmetod	24
3.9 Undervisningsmetod.....	26
3.10 Lektionsundervisningens syfte och mål	27
4. RESULTAT OCH ANALYS	28
4.1 Lektionernas genomförande i aktionsstudien.....	28
4.1.1 Sammanfattning av min undervisningsmetod med exempel.....	28
4.2 Elevenkäterna, sammanställning	31

4.3. Första intervjun med lärarna	35
4.4. Andra intervjun med lärarna.....	37
5. DISKUSSION	42
5.1. Metoddiskussion	42
5.2 Resultatdiskussion av denna aktionsforskning, en blandning av teori och praktik	43
5.2.1 Muntlig framställning och kunskapssyn	44
5.2.1.1 Våga och vilja.....	45
5.2.1.2 Bekräftelse och tilltro till sin egen förmåga	45
5.3 Självkänsla, en förutsättning för framgång.....	46
5.4 Icke kognitiva förmågor, "den dolda kunskapen"	47
5.5 Slutsats och pedagogisk relevans	48
5.5.1 Musik som metod i undervisningen.....	49
5.6 Nya forskningsfrågor	50
5.7 Avslutande reflektion.....	51
6. REFERENSER	52
BILAGA 1 - Lektioner med beskrivning av utvalda övningar i sitt sammanhang som också visar processen i arbetet.....	56
BILAGA 2 - EN PLATS FÖR DIG, intervju 1, elever.....	61
BILAGA 3 - EN PLATS FÖR DIG, intervju 2, elever.....	63
BILAGA 4 - EN PLATS FÖR DIG, intervju nr 1, lärare	64
BILAGA 5 - EN PLATS FÖR DIG, intervju nr 2, lärare	65
BILAGA 6 - Enkät lärare.....	66
BILAGA 7 - Missivbrev, vårdnadshavare	67
BILAGA 8 - Missivbrev, lärare	68

1. INLEDNING

I denna uppsats kommer jag att redogöra för ett didaktiskt utvecklingsarbete som genomförts inspirerad av aktionsforskning. Studien berör alla de nyanlända ungdomar på gymnasienivå som kommer till Sverige utan behörighet för gymnasiets yrkes- och nationella program. Dessa erbjuds då att studera vid språkintruktionsprogrammet. Tyngdpunkten i utbildningen ligger på undervisning i det svenska språket. Enligt Skolverket definieras elever som nyanlända i fyra år efter påbörjad skolgång. Andelen elever på gymnasiets introduktionsprogram är i dagsläget ca 18 procent (Skolverket, 2017). Jag tänker att inom en snar framtid är det dessa elever som ska möta det svenska samhällets alla utmaningar.

Språkutveckling för nyanlända är enligt Gibbons (2015) alla lärares ansvar. Författaren gör gällande att ”för bästa resultat bör lärare i svenska som andra språk och lärarna i skolans andra ämnen samarbeta” (s.34). Hur kan ett samarbete mellan lärare i svenska som andra språk och andra ämneslärare fungera i praktiken? Jag är musiklärare med inriktning på sång och kör på en gymnasieskola. Dessutom innehar jag en förstelärartjänst i entreprenöriellt lärande. I min praktik har jag analyserat möjligheter när det gäller stöttning för att stimulera nyanlända gymnasieelevers muntliga framställning och språkutveckling i kursen svenska som andra språk. Det är vad denna uppsats handlar om.

Jag kommer inte att gå in på det centrala innehållet i kursen som berör exempelvis grammatik, textens disposition, läsförmåga eller skriftlig framställning. Min studie kommer endast att avhandla moment som angår den muntliga presentationen. Utifrån mina forskningsfrågor söker jag kunskap, erfarenheter och exempel på praktiska tillvägagångssätt. Syftet med detta är att stimulera språkutveckling och öka elevernas potential för att kommunicera i tal. Med avstamp i min egen praktik som sång- och körpedagog utforskar jag i en studie om explicit undervisning kan stärka deras självkänsla för att våga ta plats och integreras i det svenska samhället. Kan nyanländas språkutveckling och muntliga framställning, i ämnet svenska som andra språk, stimuleras med musik som metod? Är det möjligt att studiens resultat också kan generera ett pedagogiskt underlag att användas av andra lärare? Jag lutar mig mot ett citat av Säljö (2000) som får bära fram min förförståelse om att kunskapsinhämtning är något som pågår ständigt. Hans ord stärker min uppfattning om att kunskap kan stimuleras indirekt, i en mängd olika former och i alla sammanhang. Exempelvis som i min studie, där musiken får bära språket och ge impuls till inläring.

”Den i särklass viktigaste mänskliga läromiljön har alltid varit, och kommer alltid att vara, den vardagliga interaktionen och det naturliga samtalet. Det är genom detta vi formas som sociokulturella varelser och det är genom samtal i situerade sociala praktiker vi lär oss de flesta interaktiva färdigheter vi behöver för framtiden.” (Säljö, 2000, s.233)

1.1 Bakgrund – min erfarenhet

Vägen fram till valet av ämnesområdet i studien har sin startpunkt i mitt uppdrag som mentor och förstelärare på en gymnasieskola. Där möter jag, i mina utvecklingssamtal, gång på gång elever som uttrycker sin vanda över att tala och agera inför en grupp. De berättar att de känner stress och nervositet inför en muntlig framställning. En del har svårt för att sova och kan även känna fysiskt illamående. De oroar sig för om rösten ska hålla, känner sig osäkra på hur de ska föra sig och upplever en allmän olust inför uppdraget att stå i centrum för allas blickar. Helst vill de slippa undan, vilket en del lärare också låter dem göra. De får då i stället redovisa sin presentation inför läraren och några kamrater. Vetskapen om detta får mig att reflektera över andra alternativ. Finns det möjligheter att stärka dessa elever genom att ge dem redskap och tillfällen att träna med hjälp av övningar som ökar deras självkänsla och utvecklar deras förmåga i muntlig framställning? Det är ingen som förväntar sig att en sjuåring vid skolstarten ska kunna läsa, skriva eller räkna. Det finns heller ingen som förväntar sig att en person som aldrig har cyklat, simmat eller sprungit ett maratonlopp ska klara det utan att först få träna och öva på sin färdighet. Men hur är det med undervisningen i muntlig framställning? När och hur får eleverna träna och utveckla sin förmåga att tala inför en grupp?

1.2 Styrdokument, rapporter och kommentarmaterial

Skollagen (Skolverket, 2015b) har fastslagit alla elevers rätt till utbildning samt att denna ”ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet”. Den lyfter också skolans uppdrag när det gäller värdet av att bejaka mångfalden i vårt internationaliserade samhälle, samt att en trygg identitet hos eleven stärker det egna jaget. Skolverket (2011b) poängterar också vikten av enskilda elevers möjlighet att finna sin egenart, vilket jag tolkar som att alla inte ska stöpas i samma form. Vid muntlig framställning är det exempelvis av stor vikt att vara personlig för att nå ut med sitt budskap.

Debatten om vad som ska läras ut i dagens skola har mestadels fokuserat på skolämneskunskaper som låter sig mätas via nationella prov och betyg, de kognitiva förmågorna. Det finns forskning som visar det finns andra förmågor som har stor betydelse inför elevernas framtida arbetsliv, de icke- kognitiva kompetenserna. Det gäller förmågor som kreativitet, motivation, samarbetsförmåga, noggrannhet och ansvarstagande (Skolverket, 2015a). En rapport, initierad av Skolverket (2016b) lyfter vid en skolkonferens frågan ”Vad kommer ut av den svenska skolan?” Rapporten tar avstamp i att senare års forskning kring den svenska skolan mestadels har fokuserat på de mätbara kunskapsresultaten, vilka står i fokus i OECD:s internationella PISA mätning. Rapporten uppmärksammar att skolans uppdrag, enligt styrdokumentet, inte bara är att eleverna efter avslutad skolgång ska uppvisa goda ämneskunskaper, utan också vara kreativa och fungera väl i samhället. Den lyfter ny empirisk forskning som gäller elevernas framgångsfaktorer i ett kommande liv när det gäller hälsa och yrkesliv. Denna forskning har uppehållit sig vid de icke-kognitiva förmågorna såsom självdisciplin, attityder, självbild, samarbetsförmåga m.m. Dessa ”dolda” förmågor låter sig inte mätas lika enkelt som de kognitiva, men har enligt rapporten, stor betydelse för att rusta eleverna inför vuxenlivet. Muntlig framställning är ett begrepp som bland annat innefattar förmågan att kommunicera med en god röst användning och ett medvetet kroppsspråk. Det handlar också om att

stärka självkänslan och våga stå i centrum. Samma rapport gör gällande att det muntliga framförandet berör de icke- kognitiva förmågorna, exempelvis ”hur man uppträder.” Likaså att den muntliga delen har fått större betydelse, men också att många lärare känner osäkerhet för hur det muntliga talet kan förberedas.

Mina tankar går till alla nyanlända ungdomar som studerar vid gymnasiet introduktionsprogram och hur de upplever en situation då de exempelvis ska framföra ”muntliga utredande och argumenterande presentationer i och inför en grupp” (Lgy11:190) i kursen svenska som andra språk. Känner de samma vånda och oro som mina mentorselever? Troligtvis.

I kursen svenska som andra språk 1 (Skolverket 2011a) anger texten i det centrala innehållet att undervisningen bland annat ska behandla:

- muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare
- strategier för att förstå och göra sig förstådd i samtal och diskussioner
- deltagande i samtal och diskussioner, där språk, innehåll och disposition anpassats till ämne, syfte, situation och mottagare, och där argument används för att tydliggöra egna åsikter och bemöta andras argument.

Skolverkets kommentarmaterial (Skolverket, 2012) om språk- och kunskapsutveckling betonar att undervisning kan ta sig många olika uttryck och att redovisningar i tal är vanliga inslag i många ämnen (Få syn på språket, s.29). Men här framhålls också bristen på undervisning *i hur* muntliga presentationer ska göras för att eleven ska bli trygg med sitt tal och sitt språk. Det kan handla om att förbereda ett tal, skapa regelbundna tillfällen för muntliga reflektioner, variera strukturen för en presentation, möjliggöra återkommande tillfällen med utforskande samtal i smågrupper och att uppmuntra eleverna till att använda lämpligt ämnesspecifikt språk.

Jag uppfattar att styrdokumentet i kursen svenska har mest fokus på skriftspråket med alla dess olika delar (Lgy11). Det finns inte några direktiv angående verbal och icke verbal kommunikation. I det centrala innehållet står det endast att undervisningen ska behandla ”faktorer som gör en muntlig presentation och övertygande.” (Lgy11:162). Denna formulering skulle kunna tolkas som att det i den muntliga presentationen ingår moment som berör det icke verbala språket, det vi kallar kroppsspråk. Men varken i kunskapskraven eller i kommentarmaterialet nämns något om att eleven behöver undervisning i att vårda, träna och utveckla sin röst och ett medvetet kroppsspråk. Inte heller något om explicit undervisning med syfte att öka självförtroendet, vilket i sin tur kan generera en god självkänsla för att våga ta plats och stå i centrum vid en muntlig framställning. Detta ser jag som en brist. Förmågan att kommunicera kan tränas, frågan är bara hur. På vilket sätt skulle det gynna eleverna om det i undervisningen ingick kriterier för icke verbal kommunikation? När jag fick mitt uppdrag som förstelärare såg jag min chans att utforska tillvägagångssätt och praktiska pedagogiska metoder som gynnade elevernas muntliga framställning. Detta beskriver jag i nästa avsnitt.

Höstterminen 2014 fick jag uppdraget som förstelärare i entreprenöriellt lärande på min skola. Då valde jag att fördjupa mig i en av de entreprenöriella kompetenserna; förmågan att kommunicera. Detta val blev ett grundläggande steg som så småningom ledde fram till denna studies ämnesområde. Skolverket skriver att ”entreprenöriella förmågor är värdefulla för arbetslivet, samhällslivet och vidare studier” (Lgy11:7). Jag

uppfattar att entreprenöriellt lärande innebär att utveckla och stimulera generella kompetenser som att ta initiativ, ansvar och omsätta idéer till handling. Vidare att det handlar om att utveckla nyfikenhet, självtillit, kreativitet och mod att ta risker. Det entreprenöriella lärandet främjar också kompetens för att fatta beslut, kommunicera och samarbeta (Skolverket, 2011b). Entreprenöriellt lärande är inte en metod utan ett förhållningssätt. Definitionen av ett entreprenöriellt förhållningssätt beskrivs av Falk-Lundqvist, Hallberg, Leffler och Svedberg (2014) som en övergripande kunskapssyn eftersom undervisningsmetoder kan ske på olika entreprenöriella sätt. Det handlar, enligt författarna, om lärarens utövande av cirkulär undervisning i syfte att stimulera elevernas drivkraft med elevens livsvärld som utgångspunkt, vilket även kan lyfta de icke-kognitiva förmågorna. Exempelvis att vara kreativ, nyfiken, ha ett bra självförtroende, kunna pröva och omsätta nya idéer, lösa problem, ta ansvar, arbeta självständigt och tillsammans med andra (Lgy11). Goda förmågor för ett livslångt lärande i ett snabbt föränderligt samhälle (Falk-Lundqvist, Hallberg. m. fl. 2014).

Jag bjöd in mina kollegor och deras klasser till olika workshops där vi på ett lekfullt och avspänt sätt tränade samspel och kommunikation för att stärka elevernas muntliga framställning. Jag använde mig av metoder som genererade avspänning och trygghet. Övningar där improvisationens fasta ramar utmanade och inspirerade deltagarna att bli spontana och modiga. Min intention var att skapa förutsättningar för en tillåtande atmosfär där alla visade förståelse och respekt för varandra. All inlärning skedde på gehör och alla kunde vara med i mina övningar som lockade fram lusten och glädjen i att våga uttrycka sig med sin röst och komma nära sin kroppsmedvetenhet i både rörelse och tal. Med hjälp av olika improvisationsövningar för rösten och kroppsspråket fick eleverna

- träna koncentration och förmågan att kunna lyssna
- stärka självkänslan och öka självförtroendet
- lära sig ta hänsyn men också våga ta plats och stå i centrum

Arbetet med att erbjuda workshops för att utveckla elevens muntliga framställning samt skapa trygghet i klassen, visade sig i förlängning ha goda kopplingar till aktuella fokusområden för att uppnå min skolas mål. Exempelvis:

- Kollegialt lärande- för att utveckla undervisning och främja lärande
- Utveckla integrations- och jämställdhetsarbetet på klass- program- och skolnivå
- Arbeta med elevens språkutveckling
- Ett aktivt arbetsmiljöarbete för att främja trygghet och studiero
- Arbetet präglas av en ”dela-kultur” inom arbets- och ämneslag

Utifrån min yrkesprofession låg det nära till hands att, i mina workshops, integrera inslag med musik. Jag märkte då ganska snart att både kollegor och elever tryckte det var roligt att komma till mig. En indikation som pekade mot att mina arbetsmetoder innehöll element som borde undersökas. Vilken effekt hade musiken och hur kunde jag medvetandegöra dess funktion?

En dag frågade en av lärarna i svenska om hon också fick komma med sin klass. Det var då jag uppmärksammade att det finns många gemensamma nämnare mellan språk, muntlig framställning, trygghet i rummet och musik. Här vaknade mitt intresse för att undersöka möjligheten att stimulera språkutveckling

och muntlig framställning hos nyanlända elever på gymnasienivå, när det gäller att tillägna sig svenska som andra språk med musik som metod. Framförallt ville jag söka kunskap, erfarenheter och exempel på praktiska tillvägagångssätt.

I denna fas börjar min kommande studie och didaktiska utvecklingsarbete inta ytterligare konturer utifrån reflektioner och tankar. Exempelvis när det gäller vilka kunskaper eleverna bör ha med sig in i framtiden och vilken betydelse den muntliga framställningen har. Jag uppfattar att det handlar om att utveckla en kompetens. En förmåga att tala med en välklingande röst och med ett kroppsspråk som harmonierar med innehållet på ett sätt som gör att mottagaren blir berörd och intresserad av det som kommuniceras. I dagens informationssamhälle är det av stor vikt att kunna förmedla sina val och tankar. Jag finner stöd för detta i en av EU:s nyckelkompetenser som framhåller vikten av förmågan att ”i både tal och skrift uttrycka och tolka begrepp, tankar, känslor, fakta och åsikter (lyssna, tala, läsa och skriva) samt språklig interaktion i lämplig och kreativ form i en rad olika samhälleliga och kulturella sammanhang” (Skolverket 2014). Kommunikation i tal är en grundläggande färdighet som ingår i EU:s åtta nyckelkompetenser. Dessa kompetenser är ett referensverktyg för EU-ländernas utbildningspolitik.

1.3 Syfte och forskningsfrågor

Ämnesbeskrivningen av svenska som andra språk, lägger tonvikt på värdet av ett rikt språk för att kunna ta aktivt del i samhälls- och arbetslivet. Språket är länken ut i samhället. Det är också, enligt Skolverket (2011b), av stor betydelse för elevernas tänkande och lärande. Språk och musik har många gemensamma nämnare. Saether & Hofvander Trulsson betonar musikens kommunikativa förmåga (2014). De skriver om musiklearen som finner stöd i Skolverkets nationella kursplan i musik; ”musikens gränsöverskridande karaktär kan ge eleverna möjlighet att samverka i gemensamt musicerande oberoende etnisk och kulturell bakgrund och gör ämnet till ett socialt viktigt instrument” (s.112). Saether & Hofvander Trulsson (2014, s. 111) poängterar också att ungdomar söker sin identitet via musiken oavsett, vilken nationalitet eller bakgrund de än har.

Vetskapen om detta leder mig vidare fram till en explicit intention med denna studie. Mitt syfte är att genomföra ett didaktiskt utvecklingsarbete och söka kunskap om praktiska tillvägagångssätt för att stimulera språkutveckling med musik som metod. Utifrån min egen praktik kommer jag i en studie, inspirerad av aktionsforskning, beforska det jag gör i min egen undervisning och söka svar på följande frågor:

1.

Hur kan språket och den muntliga framställningen hos nyanlända gymnasieelever, med svenska som andra språk, stimuleras med musik som metod?

2.

Vilka praktiska tillvägagångssätt, utifrån litteraturstudier och tidigare forskning, kan användas för att stärka elevernas språkutveckling och muntliga framställning med musik som metod?

1.4 Begreppsdefinitioner

För att underlätta läsarens förståelse, vill jag här redogöra för några begrepp som nämns i den kommande litteraturgenomgången.

Det icke verbala språket, kroppsspråket

Vi kommunicerar även med vårt kroppsspråk. Ofta helt omedvetet (Ridell, 2016). Det finns exempelvis forskning som visar att vi i mötet med en annan människa tolkar budskapet i till största delen utifrån kroppsspråket. Kroppen talar, den är aldrig stum. Ridell (2016) poängterar att gester, mimik, blick, hållning och klädkod förmedlar en mängd information på bråkdelen av en sekund, antingen vi vill det eller ej. I arbetslivet, i mötet med andra, har vi stor nytta av ett medvetet kroppsspråk och en röst som uttrycker det vi verkligen vill säga. Cuddy (2016) belyser kroppsspråkets påverkan på människor. Hon menar att vår kroppshållning har effekt på vad vi tänker om oss själva. Hon skriver

”Genom att låta din kropp ta större plats får du lättare att tänka positivt om dig själv. Det gör också att du tänker klarare och får lättare att vara kreativ, blir mer psykiskt uthållig och bättre på abstrakt tänkande.” (Cuddy, 2016, s. 249).

Ridell (2016) sammanfattar definitionen av kroppsspråket med beskrivningen ”Kroppsspråket är överförd information via ansiktsuttryck, gester, beröring, hållning, utsmyckning. Det kan inte alfabetiseras – en gest betyder inte alltid samma sak. Det finns ett universellt kroppsspråk, ett kulturellt och ett inlärt” (s.225-226).

Stimulans

Detta begrepp ingår i min forskningsfråga. Mitt syfte är inte att min studie ska kunna ge mätbara resultat. Syftet är att stimulera elevernas språkutveckling och muntliga framställning, med musik som metod. Med stimulans menar jag att eleverna upplever en positiv inverkan av min undervisning. Exempelvis uppmuntran, motivation, drivkraft, injektion m.m.

Musik

I litteraturen möter jag ofta formuleringen ”sång och musik.” Dessa begrepp använder jag parallellt, utan någon distinktion. Min uppfattning är att det är samma sak; sång är musik och musik är sång. Ordet musik härstammar från grekiskan och kan översättas till ”musernas konst”, (Fagius, 2001). De nio muserna i den grekiska mytologin värnade om musiken, sången och poesin (2001). Fenomenet musik är ett mångfacetterat begrepp som, enligt Fagius (2001), också innefattar icke ljudande musik i form av notskrift. De personer som läser notskriften kan i sin hjärna då uppleva musikens förlopp. Begreppet musik handlar även om musiken som kulturyttring skriver Fagius.

Multimodal

Theorell (2009) menar att multimodalitetens betydelse kan förstås utifrån att det är lättare att lära eleven bokstaven A om den kopplas till en bild av en växt som börjar på bokstaven A, exempelvis trädet asp. När eleven också får lära sig en sång med en text som handlar om aspen blir inlärningen mera verksam.

Talrösten

Rösten anses vara ett av våra viktigaste kommunikationsmedel. Kunskapen om detta finns att hämta mycket långt tillbaka i tiden. För 2500 år sedan, när den första läroplanen började ta form hos grekerna i Aten, var talkonsten av högsta prioritet (Lundgren, Säljö & Liberg, 2014). Författarna framhåller retorikens framträdande roll för att kunna överleva i den tidens komplicerade samhällssystem, då det krävdes goda talanger för att argumentera och övertyga.

Den muntliga framställningen spreds även till västerländska skolor (Elliot, 2009).

Hon skriver att retoriken var en skön konst som levde kvar långt in på 1800-talet.

Elliot pekar på dagens rika flöde av verbal kommunikation som finns via media, där en god talröst ökar förutsättningen för att väcka intresse och fånga mottagaren med sin information. Talrösten har stor betydelse för hur andra människor uppfattar oss.

Det är inte bara *Vad* vi säger utan *Hur*, med vilken röstklang, tonfall, dynamik och artikulation. Att utveckla sin röst påverkar hela personligheten (Elliot, 2009).

2. LITTERATURGENOMGÅNG OCH FORSKNINGSRAPPORTER

Jag har sökt vetenskapliga arbeten via databaser som Eric Proquest, Google Scholar, Scencedirect.com och Diva. Där fann jag omfattande material som berör språkutveckling i allmänhet samt forskningsunderlag med inriktning på språkutveckling med musik, speciellt när det gäller de yngre barnen och till viss del de vuxna. Svårigheten var att hitta litteratur eller adekvata forskningsrapporter, med tydligt fokus på mitt eget forskningsområde, i en svensk kontext. När det gäller forskning om nyanländas möjligheter att stärka sin muntliga framställning i svenska som andra språk med musik som metod på gymnasienivå, gav mina sökord ringa resultat. Här fann jag en lucka.

Sökord: Using song, language, music, education, brain, power pose, musik, sång, språkutveckling, nyanlända och undervisning.

2.1 Ämnesrubriker

De olika avsnitten överlappar varandra med gemensamma nämnare, men uppdelningen kan ge viss översiktlig orientering för läsaren. Jag finner stöd för urvalet av artiklar och litteratur som berör musikens inverkan på inlärning, neurovetenskapliga perspektiv, hälsa, det icke-verbala språket och mental förberedelse hos Jederlund (2012). Han framhåller musikens egenvärde samt uppmärksammar den mängd internationella forskningsresultat som idag är kopplad till musik. Exempelvis språkvetenskap, antropologi, historia, neurovetenskap, zoologi, medicin, psykologi, specialpedagogik, musikterapi och musikpedagogik. Även forskning inom den musikterapeutiska funktionen visar på dess positiva effekter i kommunikationsutveckling.

2.2.1 Musik och inlärning av ett andra språk

Inledningsvis refererar jag kortfattat till forskning och litteraturstudier om lärarens förhållningssätt. Vidare om studier som lyfter inlärning med musik som stimulansfaktor för att skapa en god lärmiljö. I denna avdelning berör jag också litteratur om prosodin, språkets musik, som enligt Kjellin (2002) är nyckeln till språket. Jag nämner även de icke- kognitiva kompetenserna, vilka ofta nämns som de "dolda" förmågorna och kan ha betydelse vid elevernas kunskapsinhämtning. Avslutningsvis hänvisas till forskning om musikens terapeutiska inverkan, kortfattat om neurovetenskapliga perspektiv mellan musik och hjärna samt musikens biologiska inverkan. Slutligen också om kroppsspråkets betydelse (det icke verbala språket), något om resultatet från en forskningsrapport om mental förberedelse och till sist om hur musik kan användas som ett didaktiskt verktyg.

2.2.1.1 Lärarens förhållningssätt

Det goda samspelet mellan lärare och elev i klassrummet skapar förutsättningar för att öka läroprocessen. Norefalk och Åkerberg (2014) poängterar forskares enighet om att det är i interaktion, i mötet med andra vi på bästa sätt lär oss ett nytt språk. Detsamma hävdar Vygotskij (Bråten, 1996). Författaren gör gällande att Vygotskij lyfter betydelsen av samspelet mellan pedagogen och eleven med fokus på elevens utvecklingspotential. Han uppmärksammar Vygotskijs tankar om "den närmaste utvecklingszonen" där den pedagogiska undervisningen kommer före psykologisk utveckling i form av stöttning från pedagogen. En samarbetsprocess där eleven är delaktig och bidrar med sin kreativitet utifrån behov och intresse. Vygotskij formulerar detta i följande citat "What a child can do in cooperation today, he can do alone tomorrow" (s. 94). I det sociala samspelet, skriver Bråten, menar Vygotskij att språket är ett viktigt element. Det handlar om att kommunicera med eleven med en understödjande undervisning där syftet är att väcka elevens intresse för uppgiften och uppmuntra eleven i sitt arbete i stället för att ge fullständiga förklaringar och komma med färdiga lösningar. Bråten (1996) framhåller att Vygotskij belyser ett intressant faktum som gäller avståndstagandet från alla former av statisk utvärdering av elevens kunskapsnivå. I stället ska fokus ligga på kartläggning av elevens potential och hur undervisningen ska utformas för att främja de färdigheter som är på väg att tillägna sig. "Pedagogisk verksamhet innebär en social gemenskap, en gemenskap där den verksamhet som barn och lärare utövar tillsammans är den viktigaste drivkraften i barnens kunskapsprocess" (s.135). Bråten skriver att Vygotskij var en av de första som uppmärksammade andraspråksutveckling som ett naturligt fenomen då Vygotskij menade att inläring av ett andra språk har *en ömsesidig påverkan mellan individens modersmålsutveckling och inläringen av ett annat språk* (s.155). Bråten hävdar att ju fler språk man kan, desto lättare är det att lära ett nytt språk och lyfter vikten av aktiviteter i en accepterande och inkluderande miljö.

Palmér (2016) framhåller att undervisningen ska erbjuda autentiska kommunikationssituationer. Detta är en modell, menar författaren, som ger eleverna verkliga tillfällen att öva i verkliga situationer med verkliga mottagare. Vidare skriver hon att idealet borde vara när färdighetsträning, exempelvis isolerad övning av stavning, ordkunskap och grammatik, kombineras med övning i funktionella sammanhang. Palmér stöder en teori som säger att "eleven ska *vilja* använda sitt språk för att nå sina syften" (s.21).

2.2.1.2 Musikens positiva effekt

Tre forskare som framhåller musikens effekt på allmänmänskligt tillstånd och indirekta inverkan på tal, tänkande och lärande i allmänhet är Akhmadullina, Abdrafikova och Vanyukhina (2016). De använder ett citat av Vygotskij:

"Music stimulates us to do something; it influences us in an annoying way. But it influences us in a way that is not directly associated with any particular reaction, movement or act. And this proves that music clarifies, cleanses the psyche and brings back to life hug and suppressed power."

Vygotskij (1986)

Jag tolkar att Vygotskij i sitt citat framhåller musikens förmåga att öppna upp våra sinnen och göra oss indirekt mottagna för att finna vår inre drivkraft till handling. De tre forskarna gör gällande att musiken hos individen har en omedveten förening med kommunikativ tillämpning samt psykologiska och emotionella dimensionsmekanismer mellan musik och tal. Musiken, menar författarna, skapar välbefinnande, stärker hjärnans emotionella reaktioner, aktiverar mentala energier, har positiva effekter på kroppens emotionella funktioner, stärker våra sinnen och motoriska rörelser. De hänvisar också till forskning som fastlagt en koppling mellan tänkande, emotioner och andra kognitiva processer, tillika att positiva emotionella tillstånd har en positiv inverkan på inläring (Glazunova, Zubareva och Arzumanov, 2011; Rathert, 2012; Canli och Canli, 2013). Akhmadullina m.fl. (2016) skriver att deras jämförelse av musik och den språkliga förmågan leder dem till en slutsats att tal och musik har en rytmisk sammansmältning. De kunde också, i en av sina studier, konstatera en positiv effekt av musik när det gäller att skapa en god inläringssmiljö, minska spänningar och stress hos studenterna, aktivera språkinläring, öka den emotionella känslan i rummet och stärka motivationen för inläring av språk. Deras studie visade också att musiken kan främja teambildning och kreativitet i en grupp.

De flesta människor tycker om att sjunga. Sången skapar möjlighet att studera prosodi och fonologisk medvetenhet genom att lyssna och härma språkets rytm, melodi, stavelsernas längd, betoning och tonhöjd (Bjorkvold, 1991). Han framhåller att Kodálymetoden (gehörsinläring av musikaliska element och text) kan stärka ”inläringsekologiska förutsättningar genom stimulans av inläringsskedjornas kretslopp, flexibilitet och inre sammanhang” (s.160). Vidare skriver Bjorkvold att samma effekt inte nås lika enkelt genom instrumentspel eftersom det i regel kräver mera tekniska förutsättningar, medan däremot sången kan utföras direkt spontant genom härmning. Legg (2009) hänvisar, precis som Bjorkvold, till Zoltan Kodály´s teorier om musikalisk träning som visar att barn som tränas i att klappa rytmer, gehörsdiktat, rytmiskt diktat och sånglekar har bättre resultat när det gäller läsförmåga än barn i en kontrollgrupp, som bara hade fått extra lektioner i läsning. Schön, Boyer, Moreno, Besson, Peretz och Kolinsky (2007) beskriver en studie som utforskar möjligheten till språkinläring via sångsekvenser kontra talade sekvenser. Resultatet visade att sången, med sin totala närvaro, funktion och egenskaper var ett mycket gott stöd för språkinläring. De gör också gällande att musikens emotionella inverkan är allmänt erkänd och att den väcker intresse och uppmärksamhet. Sången kan också skapa ett perceptuellt perspektiv på fonologisk medvetenhet eftersom sångtextens stavelser underlättas av musikens konstruktion. Från ett neurovetenskapligt perspektiv, skriver författarna, finns det enligt forskning kopplingar som visar en överlappning mellan språk och musik.

Mashayekh och Hashemi (2011) bekräftar forskning som gör gällande att det finns en länk mellan höger hjärnhalvas förmåga att utveckla musikens element och vänster hjärnhalvas kapacitet för att bearbeta språklig information. De stödjer också undersökningar som visar att musiken har en terapeutisk inverkan genom sin förmåga att, med sin rytm och harmoni, på ett behagfullt sätt bana väg till vårt inre. Vidare skriver de om människans fallenhet för att via musik uttrycka känslor och sinnesstämningar, liksom det som händer socialt i våra liv. Författarna tillägger att det är i princip omöjligt att föreställa sig ett samhälle utan musik.

2.2.1.3 Sjung språket

När det gäller barn framhåller Huertas, Jazmin och Parra (2014), att de ofta har en naturlig fördel för att lära nytt. De är modiga och saknar rädsla för att göra misstag. Men trots detta behöver de uppleva ett engagemang för effektiv språkinläring. För att initiera detta använde författarna i sin studie sången som en lustfylld metod att lära ett nytt språk. Deras aktionsstudie visade att användningen av sånger för att lära barnen ett andra språk förstärkte positiva känslor som glädje, självkänsla och nöje. Författarna sammanfattar inlärningsprocessen i följande citat av Cakir (1999) :

” A song is a very strong means of triggering emotions that contributes to sozIALIZATION (a song is COLLECTIVE); appeals to the ear (one listening to himself while singing); ingenders pleasure (reproduction of a sound, enjoyment of the rhythm) and helps to develop an aesthetic taste (expressing feelings and sentiments) ” (s.14).

Aguirre, Bustinza och Garvich (2016) uppmärksammar att många vetenskapliga studier har påvisat att användning av sång och musik i undervisning av ett nytt språk ger goda resultat. Det gäller både grammatik, uttal och ordförråd. De påvisar i en studie att sång stimulerar undervisning av engelska. Sången utvecklade inte bara elevernas språkliga kunskaper. Den ökade även motivation och engagemang för att lära sig engelska som andra språk. De tar bland annat fasta på att inläringen skedde omedvetet. Författarna hänvisar till forskning som lyfter fram att de flesta studenter har en god relation till musik. De hävdar också att musiken kan skapa goda relationer mellan människor och en avspänd miljö, vilket öppnar upp för en positiv inställning till lärande. De kunde i sin studie observera att de elever som fick använda sång i undervisningen visade större lust till att delta, än de elever som inte fick använda sång i undervisningen.

2.2.2 Prosodin, språkets musik

Kjellin (2002) framhåller vikten av att i språkutveckling ägna stor omsorg åt prosodin som han menar är själva stommen i det som bär upp talet. Han anser att ”prosodin är själva nyckeln till språket, vilket också har bekräftats många gånger i forskningen om språkinläring” (s.96). Med prosodin, språkets rytm och melodi, gestaltar vi våra tankar och känslor. Den kan också berätta om vårt geografiska ursprung. Det finns många skäl som talar för att ett gott uttal gynnar individen i samhället, skriver Kjellin. Exempelvis att en person, som i sitt arbete använder talspråket, har stor vinning av att tala så andra vill lyssna och inte utgöra irritation för lyssnaren när det gäller uttal och förståelse. Kjellin förklarar att en osvensk prosodi som distraherar inte behöver vara en rasistisk reaktion. Det är helt enkelt neurologiskt betingat och handlar om att det tar längre tid för lyssnaren att uppfatta innehållet i det som kommuniceras, vilket i sin tur skapar trötthet och frustration. Kjellin beskriver en metod som bygger på att regelbundet öva prosodin med eleverna utifrån en mindre textmängd med hela fraser. Han understryker att barnets språkinläring startar redan i fosterstadiet via moderns prosodi, vilket sedan fortsätter under barnets första levnadsår genom imitation. I den metod som Kjellin förespråkar får eleverna bland annat läsa i kör för att både träna hörselsinnet, effektivisera prosodin och skapa motivation för att upprepa texten många gånger. Uddén (2014) har samma tankar som Kjellin om varför vi tappar intresset för att

lyssna till en talare med en monoton röst. Hon anser att det är behagligare att lyssna till en talare som talar lagom snabbt, använder kroppsspråket, varierar sitt uttryck och betoningssystem. Det handlar bland annat om en medvetenhet om skillnaden mellan vokalljud (långa ljud) och konsonanter (korta ljud). Fördelen med sång är att en ton (ljudet) fixeras och kan ljuda längre, vilket underlättar för lyssnaren att minnas ljudet.

2.2.3 Icke- kognitiva förmågor

Theorell (2009) belyser det faktum att många vetenskapliga studier kopplar användning av musik till undervisningen i syfte att lyfta den kognitiva förmågan. Enligt Sala och Gobet (2016) råder det stor tveksamhet om intelligensen kan höjas med hjälp av musik. Däremot framhåller Theorell att ”de emotionella effekterna av tidig musikträning är minst lika viktiga” (s.113). Han menar att emotionerna är de drivkrafter som är avgörande för att rätt tolka sin egen och andras känslor samt undvika feltolkningar och skapa sociala problem. Jag ser här en koppling till de icke-kognitiva förmågorna. De förmågor som inte låter sig mätas på samma sätt som exempelvis kunskaper i matematik, svenska och engelska. Exempelvis elevens attityd, förmåga att samverka med andra, beteenden och socialt-emotionella sidor, vilket jag även belyser under rubriken Styrdokument, rapporter och kommentarmaterial.

2.2.4 Musik och självkänsla

Forskning visar att musik kan bidra till att stärka självkänsla och motivation vid den muntliga framställningen. Mashayekh och Hashemi (2011) understryker att i undervisning av de yngre barn används musik ofta som ett motiverande redskap och att intresset för musik kan föra människor samman, oavsett folkslag. Genom den kan vi stärka vår självkänsla och kreativitet i sång, spel och dans. Dessutom hänvisar författarna till studier som visar att

”music kids are less likely to become involved with inappropriate habits, like drinking or drug use. A child that spends his after school time in the band room with others enjoy similar interests rarely gets entangled in destructive habit. (s.2187)

Författarna lägger också tonvikt på forskning som visar att självkänsla och engagemang har en viktig funktion vid språkinläring. Liksom att vårt intellekt är beroende av emotion för att känna meningsfullhet och motivation. Eftersom vi är beroende av vårt känslöengagemang borde det vara logiskt att undersöka vilka effektiva områden som kan ge svar på skillnader mellan första och andra språkinläring, skriver författarna.

I en artikel (2017) berättar Roald om ett ämnesövergripande projekt med syfte att integrera nyanlända elever i skolan med musik som metod. I explicit undervisning fick eleverna sjunga sånger med upprepande melodier och fraser, vilket hade en mycket gynnsam effekt på deras förmåga att uttala orden med en korrekt prosodi. Musiken hade också en terapeutisk inverkan på eleverna. Den stärkte dem i deras självkänsla, ökade koncentrationsförmågan samt skapade lust och glädje för att komma till skolan. Eleverna fick, skriver Roald (2017), delta i olika sångframträdanden. Dessa uppträdanden gav dem bekräftelse och stärkte deras

självförtroende för att våga ta plats och stå i centrum.

2.2.5 Musik och hjärna

I detta avsnitt behandlas det neurovetenskapliga perspektivet och hjärnans kopplingar mellan språk och musik. Vad händer egentligen i hjärnan när vi sjunger, musicerar eller lyssnar till musik?

I alla tider har människan använt sången som metod. Ett bra exempel är vaggvisans lugnande effekt, på det lilla barnet skriver Uddén (2014). Hon framhåller teorier som beskriver de båda hjärnhalvornas, hemisfärernas, växelvisa samverkan vid sång. Det är den högra hemisfären som tar emot melodin och rytmen. Språket tas in och analyseras via den vänstra och bildar tillsammans med den högra en helhet. Uddén gör gällande hjärnforskning som visat att sång kan ses som ett stöd för språkutveckling genom att hjärnans olika nivåer förenas rytmiskt, motoriskt, känslomässigt och tankemässigt. Fagius (2001) belyser musikens känslomässiga betydelse liksom dess förmåga att stimulera intellektet. Han nämner också musikens funktion för att skapa samhörighet mellan människor i form av att skapa god stämning, uttrycka glädje, egga soldater till strid, trösta, marschera, förmedla vemod m.m. Framförallt betonar Fagius hjärnans unika förmåga att tillägna sig musik, i både positiv och negativ bemärkelse. Theorell (2009) uppmärksammar att valet av musik är i högsta grad individuell. För en del kan exempelvis den klassiska musiken framkalla positiva emotionella känslor. För andra kan den i stället skapa irritation och negativa känslor.

Mashayekh och Hashemi (2011) lyfter musikens historiskt viktiga plats, syften och funktion och hävdar att musiken har en multimodal kommunikationsförmåga. Framför allt en terapeutisk inverkan genom sin förmåga att, med sin rytm och harmoni, på ett behagfullt sätt bana väg till vårt inre. Författarna hänvisar till forskare som upptäckt att musicerande utvecklar en högre förmåga hos hjärnan att tänka och lösa problem. De anser att det är samma hjärnhalva som aktiveras vid matematiskt utövande som vid musicerande.

Theorell (2009) hävdar att den viktiga emotionella utvecklingen kan få en skjuts framåt med hjälp av musik i kombination med andra kulturella upplevelser. Precis som Mashayekh m.fl. (2011) uppmärksammar han att en ”modalitet” kan förstärka en annan. Han nämner att rytmikträning i form av att läsa ramsor kan ”underlätta kognitiv inläring, exempelvis matematik och språk” (s.30). Ett annat exempel då flera modaliteter samverkar är när eleven får lyssna till en berättelse som förstärks med musikinslag.

Theorell (2009) hänvisar till ett experiment utifrån den multimodala neurobiologiska principen. Under tre olika betingelser:

1. bildbetraktande
2. lyssnande till musik som var anpassad till bilden
3. samtidigt bildbetraktande och lyssnande till musik

När experimentdeltagarna enbart fick se en bild aktiverades den kognitiva delen av hjärnan. Vid musiklyssningen aktiverades mera emotionella delar. Vid den tredje betingelsen aktiverades båda hjärnområdena starkare än vid de två första, vilket gav en ”större effekt på hjärnan än summan av delarna i sig skulle ha gjort” (s.33).

2.2.6 Musik och hälsa

Forskning har visat att sång i grupp främjar hälsa. Theorell (2009) hänvisar till studier som visar att nivån för stresshormonerna blir lägre hos barn som musicerar tillsammans. Han har även deltagit i studier som påvisar hälsofrämjande effekter hos människor som sjunger i kör. Exempelvis att

- oxytocinhalten i blodet ökar, vilket kan minska smärta och ångest
- de regenererande hormonerna testosteron ökar, en effekt som kan minska skadlig stress
- ämnen som reparerar och bygger upp kroppen ökar
- sången skapar en positiv känsla och har en vitaliserande effekt
- sången skapar ökad livsglädje och gemenskap
- det parasympatiska systemet aktiveras, vilket kan inge lugn och trygghet
- immunförsvaret stärks eftersom anabolismen i kroppen stimuleras
- fibrinogenhalterna i blodet sjunker och minskar risken för blodpropp

Enligt Theorell (2009) finns det omfattande forskning som visar att musik kan öka pulsen liksom halten av kortisol (kroppens morfin), blodtrycket, blodets koagulerbarhet och aktivera immunförsvaret.

Samma sak kan ske i omvänt syfte, skriver Theorell. Avslappnande musik användes då med positiv effekt för att sänka utsöndringen av stresshormonet kortisol. Andra intressanta resultat är att utövandet av musik tyder på förhöjd emotionell kompetens, vilket underlättar förmågan att hantera känslor och minska psykosomatiska besvär, säger Theorell.

En studie vid Sahlgrenska akademien har påvisat att körsång har en biologisk påverkan på människokroppen (Vickhoff, B., Malmgren, H., Åström, R., Nyberg, G., Ekström, S.-R., Engwall, M., Jörnsten, R., 2013). Studiens syfte var att undersöka hur musik kan användas för att underlätta rehabilitering och friskvård. Denna studie visar att hjärtfrekvensen sjunker vid sång i grupp, beroende på musikens struktur och melodi. När testgruppen exempelvis sjöng unisont synkroniserades deras hjärtrytm, vilket innebar att den ökade och minskade samtidigt. Detta beror på att vagusnerven, som också är involverad i vårt känsloliv och vår kommunikation, aktiveras av andningens regelbundenhet vid sång med långa fraser. Vid utandning bromsar den hjärtat och pulsen sjunker, för att åter stiga vid inandning. Effekten blir, precis som i yoga, en gynnsam möjlighet för att styra det mentala tillståndet och minska stress, menar Vickhoff m.fl. (2013).

Theorell (2009) framhåller att en möjlighet till musikens hälsosamma effekter är att den genererar en gruppsammanhållande kraft. Även om musikupplevelsen är individuell vid en konsert med tusentals deltagare, upplever alla en gemensam nämnare i musikens rytm menar Theorell

2.2.7 Det icke verbala språket

Detta område finner jag intressant att utforska eftersom ett medvetet kroppsspråk har en viktig funktion vid muntlig framställning.

Ridell(2016) gör gällande att i teatersammanhang talas det om högstatus och lågstatus, vilket i detta sammanhang anspelar på vilken säkerhet en aktör signalerar.

Om kroppshållningen är slapp och ihopsjunken ger personen ett osäkert intryck. En person med rak rygg och rak hållning uppfattas som pålitlig.

Hon uppmärksammar att blickar och ögonrörelser har stor betydelse för hur vi förmedlar våra sinnesintryck. Exempelvis kisa, ”himla med ögonen”, flirta, blänga, stirra osv. Hon hävdar att vi kommunicerar mycket viktig information när vi vågar möta någon annans blick. Exempelvis när vi fångar en publik med blicken eller när vi visar dominans genom att inte vika undan med blicken. Att slå ned med blicken tolkas oftast som en undergiven gest, menar Ridell. När det gäller gester och rörelser menar Ridell att det är det som utmärker en människa i mängden. Hon redovisar noga för hur kroppens alla delar, på olika sätt förmedlar information till omvärlden. Det handlar inte bara om gester, hållning och rörelsemönster utan också om hur vi rör våra fötter, sitter, lutar oss fram eller bak, håller huvudet osv. Händerna är ett kapitel för sig, menar Ridell. Vi klappar, tröstar, vädjar, visar kärlek eller slåss med våra händer. De kan visa våra innersta känslor och tankar. Av stort intresse är också handslaget. Ridell hänvisar till forskning om vad som händer i hjärnan när vi vidrör varandra. Då frigörs bland annat oxytocin, vilket gör att vi känner oss väl till mods, hävdar Ridell. Hon tar också upp ämnet kulturella gester, vilket är intressant med tanke på vårt mångkulturella samhälle. Ridell nämner också att människan, enligt forskaren Per Andréasson, kan läsa av ansiktsuttryck oerhört snabbt och påverkas känslomässigt av dess uttryck.

Något som vi kanske inte tänker på är att kroppen lyssnar. Ridell ger några exempel på detta. Bland annat vikten att hålla sin uppmärksamhet på den vi samtalar med och inte visa ointresse genom att syssla med andra saker. ”Konsten att lyssna är en framgångsfaktor i dagens informationssamhälle” (s.152). I detta sammanhang nämner Ridell också hur vi kan hantera härskartekniker. De kan gestaltas genom att någon exempelvis vänder sig från oss när vi vill få kontakt.

I sin bok tar Ridell även upp information om röstens betydelse. Vad är det som gör att vi finner intresse av att lyssna till en röst? Hur reagerar vi exempelvis på en röst som låter pipig, monoton, knarrig, mumlande, hes, osäker eller pressad? Och vilket tempo använder en talare som lyckas fånga sin publik? Här finns det kulturella skillnader, skriver Ridell. ”Att tala snabbt anses på en del håll i världen som kompetent, men i till exempel Korea är det tvärtom.

Avslutningsvis ger Ridell många goda råd om kroppsspråkets betydelse vid vardagliga sammanhang. Exempelvis vid en presentation, en anställningsintervju, lönesamtal, kundmöten, hantera en hotfull situation, hantera mobbing m.m.

Cuddy (2016) hänvisar i sin bok till tre forskare som studerat ansiktsuttryck i olika delar av världen. Slutsatsen från denna studie visar att människor tolkar ansiktsuttryck på samma sätt, ”såväl i kulturer där människor är läskunniga som i kulturer där de inte är det” (s. 48). Cuddy framhåller att det finns minst nio känslor som är universella: ilska, rädsla, avsmak, glädje, sorg, förtvivlan, förakt, skam och stolthet. Dessa gestaltas på samma sätt i alla samhällen på jorden, skriver Cuddy. Hon hänvisar också till forskning som visat att när vi inte är äkta och ärliga när det gäller det vi vill förmedla, exempelvis vid en muntlig presentation, stämmer inte det vi säger verbalt överens med vårt icke verbala språk. Cuddy framhåller vikten av att synka våra ord med våra kroppar och bli medvetna om vad vi säger med våra gester. Hon förtydligar detta med orden ”sanningen avslöjar sig tydligare i våra handlingar än i våra ord” (s.53). Om vi inte är äkta och tror på det vi vill förmedla kan vi inte uppleva närvaro, skriver Cuddy. Hennes teori handlar om att närvaro är det som är helt avgörande för framförandet. Cuddy har även studerat teorier som säger att kroppen ”talar” om vad vi ska känna och dessutom tänka, hur kroppen talar till psyket. Hennes forskning (s.255) har visat att en kraftfull kroppshållning, power

pose, kan styra hur vi människor uppfattar oss själva. Det i sin tur leder till att vi blir mera närvarande och kan prestera bättre. Hon betonar att den djärva hållningen ska utföras, under ett par minuter, före en krävande uppgift, exempelvis en muntlig presentation eller en anställningsintervju. Inte under pågående aktivitet eftersom då leder det till att mottagaren läser av kroppshållningen, vilket kan ge motsatt effekt. Syftet med power posen, skriver Cuddy, är att den påverkar tanken, ger upphov till inre säkerhet och tilltro till sin egen förmåga.

2.2.8 Mental förberedelse inför en muntlig framställning

Forskning om muntlig framställning och mental förberedelse har sin givna plats inom ämnet muntlig framställning

Den muntliga framställningen har idag stor betydelse när det gäller att kommunicera den text som presenteras, framförandet och kommunikationen (Palmér, 2016). Hon skriver att det handlar om trovärdighet (ethos), röstbehandling, kroppsspråket och prosodi. Kjellin (2002) beskriver begreppet prosodi som språkets melodi och att den består av, precis som i musik, rytm, betoningar, klang, dynamik och intonation. Palmér framhåller även användning och hantering av eventuella hjälpmedel som en del av den muntliga framställningen som ett manus, powerpoint eller multimediala inslag (film, bild, dramatisering, musik, osv). Enligt Palmér (2016) är ett grundläggande krav för att nå ut till sin publik, att rösten bär ut i rummet. Vidare skriver hon att publikkontakten är beroende av talarens förmåga att variera ”betoning, artikulation, tempo, pausering – talets prosodi” (s. 122). Hon nämner också vikten av ett medvetet kroppsspråk och förmågan att skapa ögonkontakt med åhörarna. Detta till trots har kunskaper om rösten och kroppsspråket en ringa plats i beskrivningen av innehållet i kunskapskraven för kursen svenska som andra språk. Detsamma gäller den mentala förberedelsen. Hur säkerställer läraren att eleverna får redskap som utvecklar deras förmågor för att bli trygga med sitt tal och sitt kroppsspråk?

Choi, Honeycutt och Bodie (2014) visar i två studier hur en metod, som bygger på en mental process av visualiserad interaktion, kan eliminera rädsla för att kommunicera, förbättra talflödet och ge en ökad självuppskattning av det muntliga framförandet. Den första studien innehöll ett experiment med universitetsstudenter, som slumpmässigt delades in i två grupper. Den ena gruppen fick genomgå ett övningsprogram där de med olika metoder kunde förbereda och repetera inför ett muntligt framförande som sedan dokumenterades med en videoinspelning. Deltagarna i den andra gruppen fick ingen möjlighet att förbereda sitt muntliga framförande innan det videofilmades. Det insamlade underlaget från videofilmerna kodades till två kategorier utifrån talflödet: *vocalized* (utfyllnadsljud som um, äh, åh ect.) och *silent pauses* (tystnad i talflödet). Detta material bearbetades via ett datorprogram. För att öka validitet och reliabilitet upprepades experimentet två gånger. I den andra studien deltog studenter från ett annat universitet som även de slumpmässigt delades in i fyra grupper: tre experimentgrupper och en kontrollgrupp. Experimentgrupperna fick med hjälp av olika metoder repetera och förbereda ett muntligt framförande samtidigt som kontrollgruppen fick distraherande uppgifter, vilket avhöll dem från egen förberedelse. Deltagarnas muntliga framförande, i samtliga grupper, dokumenterades via videofilm och kodades sedan för databehandling, på samma sätt som i den första studien. Resultatet från denna

kvantitativa mätning redovisas med hjälp av ett antal diagram. Det sammanlagda resultatet från bearbetningen av datainsamlingen visade att det är möjligt att förbättra kvalitén på muntlig framställning och reducera talängslan med hjälp av artikelförfattarnas utarbetade metod.

2.2.9 Musik som didaktiskt verktyg

Under denna rubrik har jag samlat material som är hämtat från uppsatser i svensk kontext. Jag väljer att referera till dessa eftersom de har stark koppling till mina forskningsfrågor.

Dahlbäck (2011) har i en licenciatuppsats genomfört en aktionsstudie där hon undersökt beröringspunkterna mellan språk och musik hos barn i årskurs 1. Hennes aktion tar avstamp ur samma erfarenheter som mina om den ”tysta” kunskap som finns att sånger och ramsor är till godo för språkutveckling. Hon söker, precis som jag i min studie, också redskap och metoder för sina antaganden. Syftet med hennes studie är att bidra med kunskaper om hur barn deltar och lär i en kontext där musik och språk samverkar. Studien visade att barnen uppvisade engagemang för inläring via olika modaliteter i form av sånger, ramsor, musiklekar, bilder, gestaltning m.m. Variationen av inlärningsmetoder öppnade upp för individuellt deltagande. Barnen inspirerades att visa respekt för varandra och ta del av kamratens kunskaper, exempelvis turordningar för att tala, sjunga och lyssna. Analysen visade att barnen blev mer och mer delaktiga under aktionens gång. De ökade sin förmåga att använda skriftspråket både för att läsa och skriva.

I ett examensarbete har Hedblom (2014) studerat sångträning som didaktisk uttalsundervisning i svenska som andra språk. Hon har uppmärksammat att fokus för språkutveckling oftast ligger på basfärdigheter som ordförråd och grammatik. Endast en liten del ägnas åt uttalet. Hon lyfter också problemet med att eleverna tillåts uttala sitt andra språk med modersmålets prosodi. Det är stor risk att eleven då fastnar i detta uttal och har svårt för att ändra på detta. Kjellin (2002) är i sina teorier av samma åsikter. Hedblom har i sin studie arbetat med solosång. Resultatet visade en tendens till förlängning av vokalerna i sång.

Esberg (2016) har i sitt examensarbete undersökt hur elever på en vuxenskola i svenska för invandrare upplever körsång som metod för att förbättra det svenska uttalet. Hennes forskningsfrågor ligger nära de frågor jag ställer mig i min studie. Hon vill även undersöka om körsången kan förbättra deras självkänsla och finner i sitt resultat att körsången är en social faktor som bidrar till gemenskap och välmående. Esberg skriver också att körsång är en gruppaktivitet som initierar mod att våga delta utan att känna sig utelämnad, vilket stärker självkänslan menar Esberg. När det gäller uttalsträning anser Esberg att sången har en positiv effekt.

2.3 Sammanfattning av litteratur och forskning

I litteratstudien finner jag gång på gång forskning som manifesterar musikens förmåga att skapa gemenskap och delaktighet (Akhmadullina, Abdrafikova & Vanyukhina, 2016; Aguirre, Bustinza & Garvich, 2016; Mashayekh & Hashemi, 2011; Fagius, 2016). Samma studier visar att musiken skapar en avspänd stämning och

tillåtande atmosfär, vilket ökar förutsättningar för eleven att våga stå i centrum och ta plats med påföljd att de icke- kognitiva förmågorna stimuleras.

Litteraturen visar också att musiken kan stärka självkänslan. I detta fall handlar det om att skapa en inlärningsmiljö där eleven känner välbefinnande, minska spänningar och stress (Akhmadullina, Abdrafikova & Vanyukhina, 2016). Musiken når längst in i våra inre rum och skapar både harmoni, glädje, kaos eller rör oss till tårar (Uddén, 2014; Mashayekh & Hashemi, 2011; Björkvold, 1991; Choi, Honeycutt & Bodie, 2014). Dessutom är den motivationsskapande och kan frambringa en positiv inverkan på vår hälsa och påverka vårt mentala tillstånd. Intressant är också den neurologiska kopplingen mellan musik, hälsa, välmående och språklig inlärning (Ullén, 2017; 2013; Theorell, 2009; Vickhoff m.fl. 2013; Akhmadullina, Abdrafikova & Vanyukhina, 2016; Schön, Boyer m.fl, 2007; Legg, 2009).

Jag fick också ta del av forskning som visar att den gemensamma sången kan skapa lust för att delta, förena oavsett nationalitet, ge impulser till kreativitet och mana till handlingar (Aguirre, Bustinza & Garvich, 2016; Mashayekh & Hashemi, 2011; Roald, 2017). Sång tillsammans i grupp främjar hälsa, skapar välmående, ökar trivsel och stärker gruppsammanhållning (Theorell, 2009; Vickhoff m.fl. 2013). Sången har även en biologisk påverkan. Bland annat genom att sänka stresshormonet kortisol, det parasympatiska systemet aktiveras (vilket ger lugn och trygghet) och oxytocinhalten ökar i blodet (vilket minskar ångest och smärta). En betydelsefull effekt, med tanke på de nyanländas mentala hälsa, är forskning som säger att utövandet av musik tyder på förhöjd emotionell kompetens. Theorell (2009) menar att denna effekt underlättar förmågan att hantera känslor och minska psykosomatiska besvär.

Säljö betonar att det är i praktiken, i interaktionen, vi lär oss (2000). Palmér (2016) markerar att undervisningen ska erbjuda autentiska kommunikationssituationer samt att idealet borde vara att erbjuda färdighetsträning för att inspirera eleverna att *vilja* använda sitt språk. Vygotskij menar att betydelsen av samspel i form av stöttning skapar delaktighet och intresse, vilket kan väcka kreativiteten hos eleven att utifrån sina egna behov ta till sig kunskap (Bråten 1996). Författaren understryker att den viktigaste drivkraften i en kunskapsprocess är den sociala verksamhet som utövas tillsammans i klassrummet.

Litteraturgenomgången, tillsammans med min förförståelse, vägleder mig vidare i mitt val av didaktiskt utvecklingsarbete. Det handlar bland annat om musikens inverkan på inlärning, neurovetenskapliga perspektiv, hälsa, det icke-verbala språket och mental förberedelse. Från litteraturstudien finner jag stöd för tre teman:

- muntlig framställning
- självkänsla och
- icke- kognitiva förmågor.

Tillsammans indikerar de ett viktigt samspel som pekar på att förutsättningen för att eleven ska vara bekväm vid muntlig framställning är en god självkänsla, vilket i sin tur kan stärka de icke- kognitiva förmågorna. Detta utfall från litteraturstudien sammanfaller på flera olika sätt med min egen förförståelse och harmonierar väl med mina reflektioner i det didaktiska utvecklingsarbetet med syfte att stimulera muntlig framställning och språkutveckling hos nyanlända gymnasieelever med musik som metod. Resultatet från litteraturstudien kommer att vara ett underlag som ger stöd vid val av design när det bland annat gäller forskningsstrategi, undervisningsmetod och metodanalys.

3. METOD

Jag ämnar undersöka hur den muntliga framställningen och språket (hos nyanlända gymnasieelever med svenska som andra språk) kan stimuleras med musik som metod. Dessutom vill jag utforska vilka praktiska tillvägagångssätt, utifrån litteraturstudier och tidigare forskning, som kan användas för att stärka elevernas språkutveckling och muntliga framställning med musik som metod.

3.1 Forskningsstrategi

Det jag vill veta är hur eleverna upplever valda undervisningsmetoder samt om deras lärare kan observera att explicit undervisning ger positiva effekter. Rönnerman (2004) skriver att under 1990-talet lyfts den egna yrkesverksamheten fram som objekt för forskande lärare. Författaren betonar att det är ett sätt för läraren att utöva kompetensutveckling både för sin egen del och för den aktuella praktiken. Carlström och Hagman (2012) betonar att jag i mitt forskaruppdrag ska se mig ”som ett redskap för att fånga upp, tolka och beskriva” (s. 129). Erfarenheter från mitt yrkesliv har gett förförståelse och kunskaper inom ämnet, vilket innebär att jag inte kan betrakta mig som helt neutral och objektiv. Jag måste, menar Carlström m.fl. (2012), vara uppmärksam på att min tolkning av studien är färgad av mina tidigare inhämtade kunskaper och teorier i ämnet. En insikt som ökar kraven på min förmåga att vara lyhörd för vad som verkligen kommuniceras vid insamlandet av min empiri. Jag väljer en kvalitativ forskningsmetod eftersom den ger utrymme för att vara öppen för nya impulser. Carlström m.fl. (2012) framhåller metodens möjligheter för justeringar och inte vara fastlåst i förutfattade perspektiv.

3.2 Aktionsforskning

Vid sökandet för val av design måste jag utgå från att mina forskningsfrågor, som är en blandning av både teori och praktik, kräver ett aktivt deltagande från min sida. Huisman (2006) gör gällande att forskningstraditionen har realiserats via studier utifrån, utan personligt deltagande av forskaren. Men min strävan är att finna kunskap som leder till någon form av förändring och att min verksamhet förbättras. Vilken strategi kan vara lämplig för detta ändamål? Huisman (2006) pekar på att i en aktionsforskning tar forskaren steget ut i praktiken med sikte på handling och erfarenhetsbaserat lärande. Detta resonemang finner jag har nära samröre med inriktningen på min studie. Jag har en förförståelse som väglett mig till litteratur och forskningsrapporter där jag kunde urskilja tre teman; muntlig framställning, självkänsla och icke- kognitiva förmågor. Dessa teman vill jag nu studera och omsätta i min praktik. Valet av en aktionsstudie föll sig därför helt naturligt, även om jag inte kan betrakta mig som en forskare i egentlig mening. Mera korrekt är att formulera mitt val i termer som säger att jag är inspirerad av denna typ av forskningsansats. Metoden lämpar sig väl för pedagogiska sammanhang, anser Carlström m.fl. (2012). De betonar att forskaren själv är delaktig i det område som ska studeras med möjlighet att påverka, förändra och förbättra processen. Huisman (2006) framhåller att forskaren och den beforskade är samma individ. Strategin har sitt ursprung från den tysk-amerikanske socialpsykologen Kurt Lewin, som under 1940-talet initierade detta tillvägagångssätt som en motvikt till de kvantitativa strategierna (Carlström m.fl., 2012). Huisman (2006) framhåller att Kurt

Lewin, som arbetade mycket inom psykologin, inte lät sig nöjas med teoretiskt fältarbete utan ville omsätta sina resultat i praktiken. Enligt Huisman kan aktionsforskning "liknas vid en palett av forskningsansatser där forskaren tar steget ut ur laboratoriet och in i praktiken" (s.2). Vidare förtydligar Huisman, är denna metod ett samlingsnamn, paraplybegrepp, för olika inriktningar. Inom vissa inriktningar, skriver Huisman, är exempelvis inte aktionens syfte att sträva efter kunskap för kunskapsbildningens skull, utan att söka kunskap som kan leda till förbättringar för deltagarna. En annan inriktning kan sätta kunskapsinhämtningen åt sidan och i stället ha som syfte att, via en aktionsforskning, förbättra förutsättningar för förtryckta grupper (empowerment) och upprätta dem genom demokrati och jämställdhet. Huisman framhåller lärande, demokrati och empowerment som nyckelbegrepp inom aktionsforskning. Rönnerman (2004) betonar att namnet aktionsforskning innebär att "något ska iscensättas och prövas" (s.14). I mitt fall är det min egen praktik som är i fokus. Jag tolkar att mitt kunskapssökande överensstämmer med den inriktning som initierades av Lewin och hans efterföljare när det gäller min föresats att genomföra ett didaktiskt utvecklingsarbete. Min studie har exempelvis en lokal koppling och en tydlig anknytning till handling, vilket, enligt Huisman (2006), passar väl ihop med aktionsforskningens kännetecken.

Aktionsforskning har både lovordats och blivit omstridd inom akademierna menar Huisman (2006). Av utrymmesskäl i denna uppsats väljer jag att inte vidare fördjupa mig i aktionsforskningens historiska bakgrund, utan övergår till att beskriva hur jag bedrivit min aktionsforskning i praktiken.

Innan aktionsforskningen ska genomföras, förklarar Carlström m.fl. (2012), är det viktigt att fastställa studiens frågeställningar. Utifrån dessa planeras sedan innehållet. Under studiens gång, menar författarna, finns möjligheter för deltagarna att tillsammans hitta lösningar och strategier som sedan utvärderas utifrån det praktiska arbetet. Det handlar om att stärka elevernas självförtroende, utmana deras initiativförmåga för att skapa och våga. Min ambition i aktionsstudien är att eleverna ska få vara kreativa och delaktiga i undervisningen med möjlighet att påverka dess innehåll.

"Det handlar om att skapa en arena med plats för att göra det som är roligt i livet, att skapa sig en livssituation som känns meningsfull.
... eleven ska få arbeta med det egna jaget, sina personliga egenskaper och attityder."
(Skapa våga, Skolverket, 2015a, s. 23).

Valet för insamling av data föll på lektioner och enkäter med två klasser samt semi-strukturerade intervjuer med två lärare. Intervjuerna, liksom enkäterna, upprepades vid två tillfällen. Första gången i initialskedet av aktionen och sedan efter avslutad aktionsstudie. Efter aktionen fick lärarna dessutom fylla i en utvärdering med kryssmarkeringar. Detta tillvägagångssätt valde jag för att utröna om aktionens intervention givit någon effekt. En semi-strukturerad intervju har, enligt Carlström m.fl. (2012) några förberedda frågor kring det område som ska studeras. I mitt fall utgick jag från ett antal huvudfrågor. Lärarna fick i förväg ta del av huvudfrågorna med möjlighet att komma med eventuella synpunkter för att sedan godkänna mina formuleringar innan intervjuerna. Eleverna som deltog i aktionen är i åldern 17-19 år och studerar på nivå två vid introduktionsprogrammet. Lärarna undervisar i svenska som andra språk på introduktionsprogrammet vid en gymnasieskola.

3.3 Förstudier och urval

Under våren 2016 inledde jag ett samarbete mellan en av mina egna musikklasser och nyanlända elever vid språkinstruktionens snabbspår och klassens lärare i svenska som andra språk. Detta samarbete, som pågick under 6 veckor, är en första pilotstudie till min aktionsstudie. Mitt intresse för språkutveckling finner jag stöd i hos Gibbons (2015), som framhåller vikten av att alla lärare bär ansvar för att nyanlända stimuleras i språkutveckling, inte bara de undervisande lärarna i svenska som andra språk.

Syftet med detta samarbete var att öka de nyanländas förutsättningar att ”kommunicera i tal och anpassa språket till ämne, syfte, situation och mottagare” (Lgy11, s. 182), med musik som metod. De fick också möjlighet att utveckla sin förmåga att i diskussioner bemöta andras argument och understödja sina egna åsikter samt utveckla sin förmåga att använda ett rikt ordförråd.

Detta pilotprojekt hade också ett mål; att eleverna skulle framträda vid skolans våravslutning och sjunga ett somarmedley till ackompanjemang av mina elever. Falk-Lundqvist, Hallberg m.fl. (2015) liksom Roald (2017) betonar vikten av att eleverna får arbeta med verklighetsbaserat lärande, vilket blev en realitet med stor succé för både publik och de elever som deltog i projektet.

Mellan mina elever i åldern 17-18 år, som alla saknade invandrarbakgrund, och de nyanlända eleverna i åldern 16-19 år från sammanlagt sex olika nationaliteter, uppstod ett kreativt samspel. Ett naturligt möte som skapade värde för alla. Deras gemensamma musicerande i sången skapade en meningsfull verklighetsförankrad process. Vid utvärderingen av pilotprojektet framkom en mängd positiva aspekter.

- De nyanlända eleverna uppskattade att få möta jämnåriga kamrater
- Läraren hade använt de sångtexter vi arbetade med även under andra lektionspass och samtalat kring dem
- Via sången tränade eleverna uttal och prosodi
- Olika gemenskaps-övningar, som integrerades i lektionspassen, hade varit värdefulla för att stärka identitet och självkänsla hos eleverna
- Läraren upplevde mina lektionspass som en ”injektionsspruta.”
- Flera av eleverna i min klass och de nyanlända fortsatte att ha kontakt utanför skoltid
- Underlaget i pilotprojektets lektionspass var kopplat till det centrala innehållet i kunskapskraven
- Alla deltagare vittnade om ett meningsskapande arbete utifrån kulturella redskap, samspel, kommunikation och olika uttrycks sätt med musik som metod
- Läraren upplevde att elevernas språkutveckling stimulerades av musikaktiviteterna i lektionspassen

I november 2016 förberedde jag min aktionsstudie med ytterligare en förstudie som pågick i ca 8 veckor. Carlstöm m.fl. (2012) anser att det i många fall är tillrådligt att utföra en förstudie med en grupp som i största möjligaste mån liknar den grupp som sedan ska ingå i gällande studie. I mitt fall är deltagarna, både i den inledande pilotstudien och i förstudien, elever som studerar svenska som andra språk vid en gymnasieskola. Efter dessa två inledande förstudier kände jag mig redo för att gå ett steg vidare.

3.4 Empiri

Den insamlade empirin i min aktionsforskning består av

- lektioner i två klasser under ca 8 veckor
- två semi-strukturerade intervjuer med två undervisande gymnasielärare i svenska som andra språk
- två enkäter med skriftliga svar från sammanlagt ca 28 elever
- en enkät med kryssfrågor från två gymnasielärare

3.5 Genomförande

I mitten av januari 2017 gick starten för min aktionsstudie med syfte att söka svar på mina forskningsfrågor om musik som metod kan stimulera elevernas muntliga framställning samt praktiska tillvägagångssätt för detta. Platsen var ett klassrum på en gymnasieskola i Mellansverige. Aktionsstudien har kompletterats med datainsamling via semi strukturerade intervjuer, enkäter, och utvärderingar.

Det föll sig naturligt att vidareutveckla det samarbete som redan etablerats vid mina förstudier med en lärare som undervisar på introduktionsprogrammet.

Dessutom fick jag kontakt med ytterligare en lärare som ville delta med sin klass i aktionen. Efter att ha gått igenom våra respektive scheman lyckades vi hitta två lektionspass i veckan då jag kunde genomföra lektionerna, aktionsstudien.

Vid samtal med min rektor fick jag lägga in lektionstiderna i mitt ordinarie schema, vilket jag tolkar som en indikation från skolledningen att mitt arbete är accepterat och viktigt. Båda mina förstudier har bedrivits utanför min ordinarie schematid, helt på eget initiativ.

Följande informanter deltog i aktionsstudien:

- 2 lärare som undervisar i svenska som andra språk på IMSPRE (introduktionsprogrammet för nyanlända elever på gymnasiet)
- 18 elever i en introduktionsklass, nivå 2
- 14 elever i en introduktionsklass, nivå 2

För att säkra informanternas anonymitet benämns de enligt följande:

- **Lärare A**, är mentor för Klass A samt klassens undervisande lärare i svenska som andra språk
- **Lärare B**, är undervisande lärare för Klass B i svenska som andra språk men ej ansvarig mentor för klassen
- **Klass A**, har då Lärare A både som mentor och i svenska som andra språk
- **Klass B**, har Lärare B i svenska som andra språk

Lärare A och B har undervisat 5 respektive 7 år i svenska som andra språk för nyanlända på gymnasienivå. De upplever båda att deras elever har stor studiemotivation. Lärare A är mentor för sin klass vilket avspeglar sig i hennes förhållningssätt till sin klass. Hon betonar mentorsansvarets uppdrag, vilket bland annat innebär att alltid finnas till hands och stötta sina elever i Klass A. Det är denna

klass, som tillsammans med lärare A, deltagit i den tidigare pilotstudien under hösten 2016.

Antal elever som besvarade den första enkäten var sammanlagt 24 elever i åldern 16-19 år. Det var 19 pojkar och 6 flickor. Den andra enkäten besvarades av 25 elever från samma klasser. Eleverna har i de flesta fall bott i Sverige mellan 1-3 år. De har studerat svenska som andra språk i snitt 2 år. Frågorna till enkäterna bifogas som bilaga.

Lektionspassen med klasserna var 45 minuter per lektion. Via olika improvisationsövningar, texter och sånger fick eleverna

- träna koncentration och förmågan att kunna lyssna
- uppmärksamma värdet av att skapa en trygg lärmiljö
- läsa och analysera poesi genom arbetet med olika sångtexter
- träna uttal och prosodi och använda konkreta verktyg för att utveckla sina röster
- uppmärksamma vikten av ett medvetet kroppsspråk
- stärka sin självkänsla och öka sitt självförtroende
- lära sig ta hänsyn men också våga ta plats och stå i centrum

3.6 Validitet och reflektion över studiens kvalitet

Validitet är ett begrepp som handlar om vikten av att frambringa och fastställa tillförlitliga och giltiga resultat med, i mitt fall, ett didaktiskt utvecklingsarbete (Carlström och Hagman Carlström, 2012). En viktig fråga är om undersökningen "undersöker vad den försöker undersöka" (Kvale och Brinkmann, 2014, s. 300). Kvale och Brinkmann menar att i en intervju kanske informanterna inte säger "sanningen" utan mera förmedlar sin personliga uppfattning om sanningen. Carlström m.fl. menar att resultatet från en kvalitativ strategi bygger på informanternas uppfattning av verkligheten och att deras uttalanden i enkäter och intervjuer speglar deras uppfattning av faktiska förhållanden. De framhåller också att den som genomför en kvalitativ undersökning har som syfte att "lära känna världen genom andra människors ögon och inte genom styrning av en forskares teoretiska perspektiv" (s.131).

Min ambition är inte att söka sanningar, vilket Carlström m.fl. påpekar, utan fokus ligger på att se mig som ett redskap som förmedlar undervisning och därefter tolkar insamlad empiri som sedan analyseras. Med avstamp från egen förförståelse undersöker jag i en aktionsstudie min egen praktik genom explicit undervisning med nyanlända gymnasieungdomar. Rönnerman (2004) framhåller att denna typ av forskning är av annat slag än akademisk forskning då forskaren utgår från vetenskaplig litteratur och där söker kunskap för sin verksamhet. Vidare hävdar Rönnerman att forskare genom denna metod inte får samma möjlighet att reflektera över sin egen praktik som vid en aktion. Aktionsforskning kan ge större frihet till planering, genomförande och innehåll, menar Rönnerman. Carlström, m.fl. betonar att valet av en kvalitativ metod, med exempelvis intervjuer, utgår från informanternas uppfattning av den sociala verkligheten. Vidare framhåller de två

olika sätt att bedriva forskning; ett utifrån perspektiv och ett inifrån perspektiv. Det senare präglas av närhet och inlevelse menar Carlström. m.fl. Detta perspektiv kan sägas samstämma med min aktionsstudie eftersom jag söker förstå och tolka informanternas subjektiva upplevelser. Min roll som medaktör öppnar möjligheter för att ändra riktning och innehåll under pågående aktion. I vissa fall kan det uppstå svårigheter att återupprepa forskningsproceduren, vilket kräver extra omsorg av mig för att göra val som sedan kan vara praktiskt möjliga att återupprepa.

De två forskningsfrågor som formulerades i inledningen av denna uppsats, har genomgående varit mina ledstjärnor. Insamlad data är tillräckligt för att kunna göra en trovärdig analys och tolkning. Jag har strävat efter att följa en systematisk genomgång av den insamlade empirin och kopplat dem till de tre temana som utkristalliserades vid litteraturstudien. Studien visar koherens med tidigare forskning, vilket också stärker grundläggande krav på validitet (Carlström m.fl.).

3.7 Etiska ställningstaganden

Denna studie följer gällande krav och god forskningssed enligt instruktioner från Vetenskapsrådet (2011). Författarna lyfter vikten av att mitt motiv för forskning ska vara ett bidrag till ny kunskap. I mitt fall handlar det om en önskan att resultatet i studien ska vara till nytta för ämneslärare och lärare som arbetar med svenska som andra språk. Jag ska också garantera informanternas konfidentialitet. Detta kräver en medveten omsorg med tanke på elevernas beroendeställning till mig, eftersom jag i aktionens undervisning är ansvarig lärare. Deras konfidentialitet har säkrats genom att inga namn nämns. Inte heller den skola eller kommun där studien är genomförd.

Alla deltagare har i förväg fått information när det gäller studiens syfte. De har också i förväg fått information via ett missivbrev. De har alla givit sitt samtycke till att deras deltagande är frivilligt och kan avbrytas när som helst.

Jag har medvetet valt bort att använda inspelat videomaterial med tanke på att deltagarna kan identifieras (Vetenskapsrådet).

Sammanfattningsvis har jag strävat efter att genomföra en aktionsforskning av hög kvalitet samt följa etiska normer och värderingar. Författarna (Vetenskapsrådet) understryker att det är min plikt att alltid tala sanning, granska och redovisa mina utgångspunkter och öppet redovisa metoder och resultat. De betonar också vikten av att inte stjäla andras resultat, vilket jag försäkrar genom att alltid uppge källan. Vidare poängterar författarna vikten av att vara rättvis i mina bedömningar, inte skada någon och hålla god ordning i min forskning när det gäller dokumentation.

3.8 Analysmetod

Läsaren får här en redogörelse för hur de tre temana

- muntlig framställning
- självkänsla och
- icke- kognitiva förmågor

som jag fann stöd för i litteraturstudien, nu blev grundstommen för min analysmetod vid transkriptionen av lärarnas intervjuer. De har flera gemensamma nämnare och

bildar tillsammans en syntes som jag formulerar med orden:

Är möjligen förutsättningen för att eleven ska känns sig bekväm vid en muntlig framställning en god självkänsla? Kan det i sin tur stärka icke-kognitiva "dolda" förmågor som är av stor vikt för att fungera väl i samhället?

Därefter berättar jag om min undervisningsmetod och beskriver hur den harmonierar med analysmetodens tre teman.

Lärarnas semi- strukturerade intervjuer gjordes muntligt vid två tillfällen. Dels när aktionen pågått i ca två veckor samt i slutskedet av aktionsstudien. Samma sak med eleverna i de båda klasserna. De besvarade enkäterna skriftligt när aktionen pågått i ca två veckor samt i slutskedet av aktionsstudien. Syftet med denna uppdelning av intervjuerna och enkäterna var att få en indikation på om den explicita undervisningen i en aktionsstudie hade haft någon effekt och stimulerat den muntliga framställningen hos eleverna i kursen svenska som andra språk, med musik som metod.

Det insamlade kvalitativa intervjumaterialet sammanställdes och transformerades i olika i omgångar. Inledningsvis lyssnade jag på de inspelade intervjuerna och gjorde flera genomläsningar av det renskrivna textmaterialet. Därefter sökte jag efter gemensamma kategorier i lärarnas svar. Jag letade efter gemensamma ord och begrepp som jag transkriberade till nyckelord. Dessa numrerade jag och använde som underlag för en kodning genom att skriva in siffrorna manuellt i intervjuutskriften. Enligt Kvale och Brinkmann (2014) är det ett vanligt system vid dataanalys. Detta gav mig en tydligare överblick och skapade sammanhang som kunde jämföras med mina två forskningsfrågor. Frågorna är min ledstjärna i min analys, vilket också Carlström m.fl. (2012) understryker. De menar att det kan vara lätt att tappa bort undersökningsfrågorna i ett intressant datamaterial. Därför valde jag att inspireras av en metod som föreslås av Carlström m.fl. (s. 312).

Steg 1 i denna metod var att sammanfatta alla intervjusvar utifrån mina forskningsfrågor och koppla dem till valda nyckelord som ligger nära mitt arbetsområde. När detta var gjort kunde jag i steg 2 vaska fram olika teman. Nyckelorden är markerade med kursiv text i uppställningen.

1. Elevernas *mentala hälsa*
2. *Lärarnas inställning* till sitt uppdrag
3. *Elevernas attityd* till lärande
4. Förutsättningar för en *god lärandemiljö*
5. Inslag av övningar för att *stärka självkänslan*
6. Elevernas *delaktighet*
7. Övningar för att *stärka icke- kognitiva förmågor* hos eleverna
8. Val av *undervisningsmaterial*
9. Inslag av *musik* i undervisningen
10. Inslag av rörelse/gestaltning i undervisningen och fokus på *kroppsspråket*
11. *Muntlig framställning*

Efter en andra transkribering kunde jag utesluta några av nyckelorden och sammanfatta de återstående under tre teman med undertexter kopplade till lärarnas intervjusvar. Detta resultat överensstämmer väl med utfallet ur litteraturstudien. Essensen ur analysmetodens process ser ut enligt följande:

1. Icke kognitiva förmågor:

- lärarnas inställning till sitt uppdrag
- elevernas delaktighet
- lärarens pedagogiska förhållningssätt

2. Muntlig framställning:

- inslag av musik
- fokus på kroppsspråket
- undervisningsmaterial och metoder

3. Självkänsla:

- elevernas mentala hälsa
- elevernas attityd till lärande
- förutsättning för en god lärandemiljö

3.9 Undervisningsmetod

Min undervisningsmetod utgår från en processinriktad strategi, en progression, med kreativa övningar och moment som blir en väg fram mot en slutprodukt. Denna arbetsmetod har sitt ursprung från min egen yrkesverksamhet som sång- och körpedagog, där jag bland annat arbetar med scenisk gestaltning. Jag arbetar också med kreativa processledarutbildningar för studie- och yrkesvägledare på uppdrag av Skolverket och Mälardalens högskola, utifrån samma grundprinciper. Min föresats är att samma pedagogiska tanke kan tillämpas för att stimulera språkutveckling och muntlig framställning. I detta fall använder jag musiken som en katalysator för att aktivera och stärka en inlärningsprocess i svenska som andra språk. Jag undviker att leda regelrätta sångstunder med tanke på intentionen att min arbetsmetod ska kunna användas av en lärare utan musikutbildning. En viktig grundregel för mig är att alltid utgå från tydliga ramar och instruktioner i övningarna. Det skapar trygghet, men kan också ha en utmanande effekt på eleverna och aktivera deras lust att agera och vilja delta.

Varje lektion följde en utformad design. De moment som kunde ingå var exempelvis:

- En trigger, samarbetsövningar för att skapa trygghet i klassen
- Rytmer och pulsövningar, ett underlag för att koppla språk och musik
- Dagens sångtext, utgångspunkt för analyserande samtal
- Uttal, förklaring av ord, synonymer, motsatsord, prosodi
- Sjunga sånger och öva prosodi
- Röstövningar, för att främja röstutveckling
- Övningar för kroppsspråket, skapa medvetenhet om icke verbal kommunikation
- Uttrycka sina egna tankar genom att skapa texter från ett tema

3.10 Lektionsundervisningens syfte och mål

Syftet med lektionerna är att stärka elevernas självkänsla för att våga ta plats och stå i centrum samt öka deras tillit till sin egen kommunikativa förmåga i muntlig framställning, med betoning på rösten och kroppsspråket. Genom explicit undervisning, via kreativa övningar, får eleverna utveckla sina röster och ett medvetet kroppsspråk med intentionen att lyfta fram personlig framtoning och identitet. En viktig aspekt är också att skapa lust och glädje för att delta aktivt vid olika sammankomster där vi sjunger och läser texter i både mindre grupper och inför publik. Målet är att göra eleverna väl rustade inför kommande möte med samhälls- och yrkeslivet där de förväntas ta egna initiativ, kommunicera, argumentera och lösa problem för att förverkliga sina framtidsdrömmar.

4. RESULTAT OCH ANALYS

Jag har valt att göra en sammanfattning av lektionspassen med utvalda exempel. Undervisningen i de båda klasserna följde i princip samma upplägg, med vissa undantag. Det som skiljer dem åt är exempelvis valet av sånger och teman. I medföljande bilaga finns en mera detaljerad beskrivning av utvalda övningar i sitt sammanhang som också visar processen i arbetet.

4.1 Lektionernas genomförande i aktionsstudien

Klassrummet möblerades med stolar i halvcirkel och fri rörelseyta i resten av rummet. Utrustningen som användes bestod av dator kopplad till TV-skärm, whiteboardtavla, post-it lappar, bluetooth högtalare, gitarr och elpiano. Lektionerna genomfördes under ca åtta veckor i två klasser med vardera 14 respektive 18 inskrivna elever. Av olika skäl var det i den ena klassen oregelbunden närvaro. Detta återkommer jag till i resultatet. Lektionslängden var 45 minuter per lektion. Meningen var att de två lärarna, som undervisade klasserna i svenska som andra språk skulle delta i lektionspassen med sin klass. Men vid hälften av dessa lektionstillfällen var jag ensam med en av klasserna, på grund av att läraren hade annan tjänstgöring.

4.1.1 Sammanfattning av min undervisningsmetod med exempel

Utifrån min syntes, som jag nämnde tidigare, är förutsättningen för att eleven ska känna sig bekväm vid en muntlig framställning en god självkänsla. Det i sin tur stärker icke-kognitiva ”dolda” förmågor som är av stor vikt för att som individ fungera väl i samhället. Detta är en insikt som tagit form och blivit vägledande för mig i min aktionsstudie. När jag nu betraktar min egen arbetsmetod ur detta perspektiv kan jag ana att det borde finnas goda möjligheter att stimulera elevernas språkutveckling och muntliga framställning, med musik som metod.

Exempel på övningar och moment som kan stärka muntlig framställning

I tal, sång och musik får eleven möta sig själv och uttrycka sina tankar och sina känslor med alla sina sinnen, med sin röst och kropp. Jag väver också in dramaövningar i form av improvisationsövningar som utvecklar både det verbala och det icke verbala språket. Exempel:

A. Alla elever står i en cirkel. Ledaren säger namnet på någon. Denna person upprepar sitt eget namn, lägger samtidigt handen över bröstkorgen och säger därefter namnet på någon annan deltagare som gör samma sak. Övningen fortskrider på samma sätt tills allas namn är nämnda.

B. Nästa steg i övningen är att samtala med eleverna om känslor och enas om en känsla, förslagsvis glädje. Nu upprepas A- delen men eleverna ska med kroppsspråket och prosodin uttala namnen utifrån känslan glädje. Övningen fortskrider genom att gruppen kommer överens om en annan känsla, exempelvis ilska.

Efter övningen samtalar jag med eleverna om hur de upplevde aktiviteten. Jag gör dem uppmärksamma på hur rösten och kroppsspråket påverkas av känslan. Glädje lockar fram en ljusare klang, en öppen hållning och ett positivt uttryck i ögonen. Vid valet av ilska förändras röstklängen och rörelserna blir ofta ryckiga osv. Vid denna övning får alla deltagare stå i centrum och bli bekräftade. De får här kommunicera med både rösten och kroppsspråket.

När jag arbetar med sånger är fokus inte på sångkvalitén, utan på att uppleva sångglädje. Jag använder en TV-skärm kopplad till en dator där sångtexten visas till en sång samtidigt som vi lyssnar till en inspelning via Spotify. I detta fall använder jag Halleluja av Leonard Cohen med en svensk översättning som framförs av Molly Sandén. På textdokumentet har jag uteslutit vissa ord genom att markera dess plats med prickstreck. Eleverna får lyssna och finna ut vilka ord som saknas. Eleverna lockas på detta sätt att sjunga med i sången, helt omedvetet. Vi tar om den flera gånger, samtalar om vilka ord som saknas, diskuterar uttal och ordens betydelse. Vi kommer också in på textens budskap. Här kan jag smyga in små instruktioner om att ha en god kroppshållning och känna engagemang för sångens budskap för att få en bättre dynamik och artikulation. Nu är vägen inte så lång för att överföra sångaktiviteten och namnövnigen utifrån känslor, till en muntlig framställning. Jag observerar att även de blygaste eleverna vågar mer och mer. Jag tolkar deras engagemang för att delta som att de tycker om att sjunga och göra olika lekfulla improvisationsövningar.

Reflektion: Dessa övningar har jag valt för att stimulera elevernas mod att använda sina röster och sitt kroppsspråk. Strategin med att arbeta utifrån olika känslor skapar goda förutsättningar för att eleven glömmer vara ängslig utan väcker lusten att ge uttryck för sina tankar. Musikens melodi, harmoni och puls lockar dem att slappna av och vilja delta. När alla sjunger tillsammans, uppfattar jag, att de inte känner sig utelämnade utan delaktiga i en glädjeskapande aktivitet. De blir vana vid att exponera sig och kan bygga upp tilliten till sin egen förmåga.

Exempel på övningar och moment som kan stärka självkänsla

I interaktionen med varandra i klassrummet får de träna på att visa tolerans, acceptans, bejaka olikheter som berikar och uppleva likheter som bekräftar. Det blir ett samspel där eleverna får uppleva trygghet och växa som individer. Min strävan är att med tålamod och uthållighet utmana eleverna med övningar som sporrar deras nyfikenhet men också stärker dem i deras självkänsla. De lekfulla övningarna, tillsammans med musiken, kan locka fram deras spontanitet och göra dem modiga för att sjunga sånger till Spotify eller YouTube klipp, karaokebakgrunder för körläsning eller som inspiration för att associera och skriva texter.

Exempel:

Vi lyssnar till sången Goliat med Laleh. Texten visas på TV-skärmen via ett YouTubeklipp där barn och ungdomar sjunger sången. Deras ansikten är i närbild och visar tydligt läpprörelserna samtidigt med en textremsa. Det underlättar för eleverna att utläsa hur orden uttalas. Vi lyssnade till sången ett par gånger och fler och fler började sjunga med.

Jag frågar eleverna vad sången handlar om. Efter en diskussion kommer vi fram till att ingen av dem vet vad/vem Goliat är.

Då berättar jag historien om jätten Goliat och för över samtalet till symboliken av Goliat kopplat till att vara modig. Jag frågade dem vem deras Goliat är. De fick

skriva ord som de associerade till mod på post-it-lappar.

Lapparna samlades in. Eleverna delades in i grupper om 3. Varje grupp blev nu tilldelade ett antal post-it-lappar med deras associationsord på. De får som uppgift att sammanställa orden till en kort text. Det är tillåtet att använda bindeord som exempelvis och, men, till, då, sen osv.

Texterna samlades in och till nästa lektion hade jag klippt och klistrat deras meningar till en ny text som vi sedan använde som underlag för en raptext. Vi lånade en melodi från en karaokeversion på ett rytmkomp på Spotify. Det blev en enkel raplåt som eleverna sedan kunde arbeta vidare med.

Reflektion: Dessa övningar valde jag för att eleverna skulle finna engagemang för de texter som skapades via en process som utgick från en sång, Goliat. Jag kunde lägga märke till att musikens rytm och puls triggade deras motivation för att läsa med i raptexten. Det var deras egna ord som nu utvecklats till en "riktig" låt. Motivationen att delta mötte i princip inget motstånd. Alla var delaktiga, vågade läsa med i texten och sjunga med i sången Goliat. Min upplevelse är att tillsammans i gruppen kände de sig modiga. På samma sätt kan jag, utifrån ett klassiskt musikstycke, inspirera eleverna att skriva egna dikter som de sedan läser upp för varandra. Jag uppfattar att de är stolta över sitt eget arbete med att producera en text och vill, med en röst som bär ut i rummet, förmedla texten till de andra i klassen.

Exempel på övningar och moment som kan stärka icke-kognitiva förmågor

Min arbetsmetod präglas av ett entreprenöriellt förhållningssätt där jag strävar efter att inta en coachande attityd och inte ge färdiga lösningar till mina elever. Avsikten är att eleverna, genom kreativa övningar, ska få pröva på och utveckla sina färdigheter, var och en efter sina personliga förutsättningar. Musiken blir en stimulerande faktor, en katalysator som kan främja lust för att verkligen våga delta, visa en god attityd och samarbeta. Jag använder exempelvis musik för att skapa rörelsemönster och som stöd vid gruppstärkande övningar.

Exempel:

Alla eleverna står i en ring. Övningen utförs enligt följande instruktion: Titta ner på dina fötter – titta till vänster – låt din blick vandra runt i ringen – kanske du möter någons blick – då etablerar ni en kontakt och byter platser med varandra. Upprepa samma rörelsemönster när du kommer till din nya plats.

Vid övningen, som jag kallar Blickleken, använde jag suggestiv musik via min bluetooth för att skapa stämning och en tillåtande atmosfär. Musiken har i detta sammanhang också en funktion för att binda samman övningen.

Efter övningen samtalade vi om vad syftet kan vara med denna övning och hur eleverna upplevde att möta varandras blickar. Det blev en intressant diskussion med kommentarer och frågor som berörde samarbete, initiativ, våga stå i centrum och kroppsspråkets betydelse i mötet med andra människor. Vi diskuterade hur länge man egentligen kan se någon i ögonen innan det känns pinsamt och vad en öppen blick i mötet med exempelvis en arbetsgivare kan innebära.

Jag uppmärksammade eleverna på att de i övningen hade en bra kroppshållning, med raka ryggar, vilket föll sig naturligt när de hade som uppgift att i övningen söka ögonkontakt med varandra. Vi testade olika hållningar och enades om att en rak rygg och en lång nacke signalerade förtroende och trovärdighet.

Samtalet gick vidare till att i kroppen finns också rösten och att kvalitén på våra röster är starkt förknippad med vår kroppshållning.

Jag arbetar mycket med olika pulsövningar och rörelser där eleverna får använda sin kreativitet och vara spontana. Vi gjorde vid ett annat tillfälle en improvisationsövning där alla får turas om med att hitta på en ny rörelse till rytmisk musik i ganska snabbt tempo.

Reflektion: Övningar med puls och rörelse, uppfattar jag, fungerar bra. Jag väljer dessa övningar dels som förövningar för att läsa raptexter till en bestämd takt och dels för att de inte ger utrymme för eleverna att stanna upp och tveka. Jag uppfattar att när rytmen följer en bestämd puls, dras eleverna med och vågar ge sig hän i ”lekens yra.” De dristar sig till att delta i en aktivitet eftersom de blir burna av gruppens kollektiva energi i en rörelse. Här stimuleras icke- kognitiva förmågor genom att alla samarbetar, tar ansvar och vågar bejaka sin kreativitet.

4.2 Elevenkäterna, sammanställning

Här refereras svaren på elevernas enkäter som gjordes dels i initialskedet av aktionsstudien, samt i slutskedet av aktionen. Jag väljer att sortera in dem under de tre temana; muntlig framställning, självkänsla och icke-kognitiva förmågor. Avslutningsvis får läsaren ta del av en kortfattad sammanfattning i form av en uppställning, som beskriver elevernas inställning vid lektionernas initialskede och vad jag uppfattar att de tagit till sig från undervisningen. För att ytterligare klargöra resultatet får läsaren ta del av utvalda citat från informanterna, vilka återges helt ordagrant, i den löpande texten.

Muntlig framställning

Syftet med min undervisningsmetod är bland annat att stärka elevernas kommunikativa förmåga och stimulera deras språkutveckling.

I den första enkäten fick eleverna själva ge förslag på hur de kan *lära sig* svenska som andra språk på bästa sätt? Endast två elever nämner att de lär sig svenska genom att lyssna på sånger med svensk text. Övriga anger bland annat film med svensk text, i samtal med svenska vänner, via nätet, skrivövningar, läsa böcker och tidningar. När jag däremot ber dem svara på frågan om de brukar *lyssna* på svenska sånger svarar tre av de tolv eleverna i klass A att de inte brukar lyssna på svenska låtar. Övriga nio svarade att de lyssnar på svenska låtar och gav också flera exempel på titlar. I klass B, svarade alla tolv eleverna att de lyssnar på svenska låtar och gav flera exempel på titlar. Min tolkning av deras svar är att de på min första fråga uppfattar att jag menar hur de lär sig svenska på bästa sätt via den undervisning som ges i deras klassrum. Deras andra svar tolkar jag som ett svar på om de brukar lyssna på svenska låtar på sin fritid. Även om läraren spelar musik i klassrummet verkar det inte som eleverna uppfattar det som ett moment för att lära sig svenska. Däremot lyssnar de på svenska låtar utanför skolan.

Jag ber dem också svara på en fråga om de *upplevt* någon lektion i svenska som andra språk då de tyckte att de lärde sig språket på ett bra och effektivt sätt. På denna fråga svarar de flesta vid samtal i samband med autentiska möten med individer i samhället, boksamtalen, muntliga presentationer, när de läser och skriver.

I slutet av aktionen får eleverna besvara en andra enkät. I denna skriver de att de uppskattade att jag använde musik i undervisningen ”eftersom vi ungdomar tycker om att lyssna till musik.” Några svarade att momenten med rörelse och raptexter till musik gjorde att de lärde sig orden och uttalet bättre”. Många skrev att det var roligt att sjunga tillsammans i en grupp. Några nämnde att de tyckte om att arbeta med kroppsspråket och att träna ögonkontakt. ”Bra moment var när vi var 3-4 elever i grupp och vi hade att beskriva känslor som fanns på papper med kroppen”, skriver en elev.

Andra skriver att de lärde sig många nya ord när de skrev dikter och raptexter. I den ena klassen skrev eleverna att de föredrog att sjunga poplåtar framför valet av raplåtar.

Självkänsla

På lektionerna får eleverna pröva sina vingar och utveckla sina personliga talanger. I enkäten svarar eleverna enhälligt att de har upplevt lektionerna som roliga, de blir glada, känner sig nöjda, lär sig nya ord och uttal. En elev berättar att tidigare var hen blyg och vågade inte prata inför andra, men nu går det bra eftersom vi arbetat med detta på musiklektionerna. En annan elev skriver ”det var mycket bra och lärorik och jag har lärt mig att sjunga nya sånger och nya ord. Jag lärde mig våga och visa inför publik.” Detsamma skriver flera andra elever och betonar att de lärt sig våga prata och uttala ord på ett bättre sätt än tidigare.

Icke- kognitiva förmågor

Elevernas svar i enkäterna visar att de är till 100 procent eniga om att det är viktigt att lära sig svenska som andra språk. ”Första dagarna var jättesvårt för mig för att jag inte kunde säga ett ord på rätt uttal. Men efter två månad kunde jag göra det och det var härligt för mig”, skriver en elev.

Eleverna berättar att de uppskattar att läraren är snabb med att fånga upp de saker de inte förstår. En elev som har bott i Sverige i två år och som studerat svenska som andra språk i ca 2 år uttrycker det så här:

”Jag tycker att min lärare är jättespännande och hon har lärt mig mycket inte bara svenska ... och hon försöker alla hennes elever kunna utveckla ... och jag ser det. Vi brukar läsa böcker i grupp ... alltså vi försöker göra läxa tillsammans och vi får prata hur mycket som helst i svenska lektionen och diskutera angående grejer.”

I utvärderingen skriver en elev ”Bra att du lär oss att vi måste bli starka och självsäkra och träna uttal.” En elev berättar att tidigare var hen blyg och vågade inte prata inför andra, men nu går det bra eftersom vi arbetat med detta på musiklektionerna. ”En annan elev skriver ”det var bra för mig att vi jobbade med många nya saker som jag visste ingenting.”

Eleverna har en positiv attityd till sin skola och visar i sina svar stor tacksamhet till sina lärare. En av eleverna skriver ”Jag upplever bra för att min lärare undervisar jättebra. Jag tycker jag har bästa läraren som lär mig saker varje dag.”

En annan elev skriver ”Jag tycker att våra svenska lärare är duktigt. Hon lärde oss jättemycket. Hon försöker att lära oss nya saker. Jag har träffat många lärare men våra lärare har en bra sätt. Hon vet vad vi behöver att utveckla.”

Eleverna skriver att det är mycket viktigt för dem att känna trygghet i klassrummet, med sina klasskamrater och sina lärare. Viktigt också att skoja och ha roligt

tillsammans för att skapa en god stämning. Många elever skriver att de vågar prata mera inför de andra om de känner trygghet. En elev skriver också att alla måste prata svenska, inte sitt modersmål.

En elev skriver ”Det är jättebra att vi jobbar tillsammans i klassen ... vi kan hjälpa varandra. Jag tror att man lär sig bättre svenska om man känner sig trygg med andra.” En annan elev nämner att hen får många bra idéer av sina klasskamrater. Andra elever vittnar om att de är glada när de går till sin skola, till sina musiklektioner och lektioner i svenska.

Översikt, analys och tolkning av resultat.

TEMA: **Elevernas svar från första enkäten (vid initialskedet av lektionerna i auktionsstudien)**

Icke-kognitiva förmågor:	Flera elever berättar att vid skolstarten var det svårt att kommunicera och ta plats, eftersom de inte kunde många ord på svenska. De berömmar också sina lärare i svenska som lär dem på ett bra sätt.
Muntlig framställning:	Elevernas svar antyder att många av dem visserligen lyssnar på svenska låtar men att de inte medvetet lyssnar på svenska låtar för att lära sig svenska språket.
Självkänsla:	Eleverna skriver att de är blyga och inte vågar prata inför andra. Samma sak skriver de om sången. De är försiktiga och har aldrig framträtt med sång inför en publik.

Elevernas svar från andra enkäten (vid slutskedet av lektionerna i auktionsstudien)

Icke- kognitiva förmågor	Eleverna ger i sina svar exempel på att de mår bra av att arbeta med musiken som metod. Jag uppfattar att de förstår att detta är en process som de kan utveckla genom övning. De skriver också att de värdesätter att de på mina lektioner har fått träna på att samverka i olika övningar där de fått uttrycka sina tankar och åsikter. De nämner också att de på lektionerna får lära sig ta hänsyn men också blivit uppmuntrade att våga ta plats.
Muntlig framställning	Eleverna skriver i sina enkätsvar att de i sång och tal har fått träna uttal, arbeta med kroppsspråkets betydelse och blivit stärkta i att framträda inför en grupp. Min upplevelse är att samtliga elever upplever mycket glädje och vågar släppa loss på mina lektioner då jag använder musik som metod.
Självkänsla	Många elever vittnar i sina svar om att de blivit modigare, vilket jag tolkar som att de blivit stärkta i sin självkänsla. Flera av dem berättar att de tidigare varit blyga men att de nu vågar prata mera. De skriver också att de uppskattar övningar med rörelse, rytm, puls och förflyttningar. Min uppfattning är att dessa moment bidrar till att de slappnar av, släpper kraven på prestation och vågar vara spontana och modiga.

4.3. Första intervjun med lärarna

Här refereras den muntliga semistrukturerade intervjun som gjordes i initialskedet av aktionsstudien. Den gjordes enskilt med en lärare i taget med en tidsåtgång på ca 45 min. Platsen var min egen lektionssal. Där kunde vi tala ostört utan stress. Jag återger deras svar under rubrikerna på mina teman. För att ytterligare klargöra resultatet får läsaren ta del av utvalda citat, vilka återges ordagrant, från informanterna i den löpande texten. Slutligen resultatet av de intervjuer som genomfördes *efter* aktionsstudien.

Muntlig framställning

Lärare B berättar att hon arbetar med det icke verbala språket i sin undervisning. Exempelvis att hon spelar teater och levandegör olika kroppshållningar för att visa eleverna vad de signalerar. ”Då förstår de vad jag menar och kan känna igen sig själva.”

De berättar att de är noga med hur rummet ser ut. ”Jag har ett fint klassrum”, säger Lärare A och fortsätter ”vi har bänkar och ibland blir det lite stökigt när vi ska möblera om för att sitta i en cirkel, som vi gör här på dina musiklektioner.”

Lärarna jobbar med värdegrundsfrågor och gör samarbetsövningar för att stärka gruppen.

Båda lärarna framhåller vikten av ett innehåll, ett ämnesområde, som engagerar och berör eleverna i deras vardag. Då skapas motivation och engagemang. Som exempel på detta nämner Lärarna att de ofta använder TED Talks i sin undervisning.

Lärare A berättar att hon använder sig av TED Talks för mellanstadiet. Då får klassen lyssna på tal där unga elever berättar om ”verklighetsförankrade viktiga saker.”

Det kan vara ett tema som utgår från ”Vet du hur det känns att inte ha någon mamma ... Vet du hur det känns att komma från ett annat land ...”

En av Lärare A:s elever höll ett eget tal som inleddes på detta sätt. ”Då lyssnade alla!”

Självkänsla

Både Lärare A och B återkommer vid flera tillfällen under intervjuerna till elevernas mentala hälsa. De flesta elever har med sig traumatiska upplevelser i sitt bagage.

Lärare A uttrycker önskemål om att jobba mera med detta. ”de mår dåligt ... har inte sina föräldrar här ... längtar ... en del är papperslösa.”

Men Lärare B säger också att ”de nyanlända har, trots sin bakgrund, ett helt annat driv än de svenskfödda elever jag undervisat tidigare. Jag brukar säga till mina elever att ni mår så dåligt och ändå kämpar ni ... vill lära er ...” Vidare säger Lärare B att hon många gånger upplever att hennes elever kommer till skolan för att få ett andningshål i sin tillvaro.

Lärare B berättar att hon spelar musik när lektionen börjar. ”Bra låtar ... som Lalehs där innehållet i texten är viktig ... att de ska läsa mellan raderna ... komma ifrån att det inte alltid är vad som står.”

Lärare B menar att ”syftet är inte att eleverna ska bli sångare, utan sången är ett bra sätt att lära sig språket med uttal och läsförståelse. Att hitta svar i texten ... vad är det egentligen den handlar om?”

Vidare berättar Lärare B att hon gärna sjunger med sin klass. Hon tycker det är lättare att sjunga tillsammans i en grupp och menar att sången är gruppstärkande. ”Eleverna vågar mera, vågar ta plats och sjunga när de gör det tillsammans i klassen.” Hon poängterar vikten av att läraren måste våga gå utanför sin bekvämlighetszon och verkligen delta i sången. ”Det inspirerar då eleverna att våga mera.” Lärare A betonar också att sången är viktig. ”Sångtexterna kan vara en ingång till att arbeta med poesi och skriva egna texter, vilket ingår i kunskapskraven på nivå 2.” Lärare A framhåller att hon upplever att de artikulations- och sångövningar som jag gör med eleverna på mina musiklektioner är mycket gynnsamma. ”Sång och ramsor är bra, det får igång dem. De vågar prata, vågar ta för sig och får öva på det hos dig.”

Lärare A förklarar att hon har en metod för att fånga sina elevers uppmärksamhet. ”Jag brukar se dem i ögonen och fånga deras blickar. Då ser jag om de är med i min undervisning eller inte. Det funkar jättebra. Eleverna känner att de får bekräftelse.” Lärare B uttrycker ungefär samma sak. Hon säger att hon är nogga med att inte bara säga hej till eleven när de möts. Varje elev ska få ”sin tid” ... vilket jag tolkar som att hon vill ge bekräftelse på att eleven är sedd av henne. På min fråga om vikten av en trygg arbetsmiljö får jag direkt tydliga svar av båda lärarna. ”Självklart”, säger Lärare A. ”Absolut”, svarar Lärare B. Lärare A säger att det är viktigt att göra roliga saker tillsammans med eleverna för att ha något att referera till ”det kan man ha nytta av.” ”De ska hitta sin plats, det är viktigt med en bra stämning och att de trivs i klassen” säger Lärare B.

Icke kognitiva förmågor

Lärare A berättar att hon har en tydlig struktur över veckans arbete med sin klass. Hon utgår från en grovplanering där varje dag har en rubrik. Vid behov frångår hon denna planering om det finns fog för det. Eleverna får vara delaktiga i planering av innehåll och utvärdera arbetet, både anonymt och med namn, för att ringa in förbättringsområden. Lärare A har valt att inte ge sina elever några läxor, bara uppgifter som repetition från det som avhandlats på lektionerna. Anledningen är att hon vet att många av eleverna bor under speciella förhållanden som inte ger utrymme för läsläsning. Som exempel berättar hon om en flicka som bor med sin mamma och sju syskon, ”inte helt enkelt att finna ro för läsläsning i den miljön.” Lärare B berättar att hon, liksom Lärare A, är öppen för elevernas förslag. Men hon nämner också att eleverna kommer från en auktoritär skolmiljö där de är fostrade att lyssna på sin lärare. ”Jag måste lära dem att ifrågasätta, tänka själva och reflektera.”

Lärare A tar med sig sin klass ut i samhället och skapar möten mellan nyanlända och svenskfödda. På torsdagar går hon till församlingshemmet och träffar seniorerna för att samtala med dem ca 1 timma. ”Då delar vi upp eleverna så att alla får en vuxen senior att tala med. Detta projekt har pågått löpande med olika elever under ett par år och har utvecklats till träffar även utanför skolan. Eleverna kan bli hembjudna eller möten på bibliotek eller få hjälp med läsläsning.”

Lärare B jobbar medvetet med de kompetenser hon anser är viktiga för elevernas framtid. ”Jag jobbar mycket med att de ska våga ta plats och göra sin röst hörd.”

Båda lärarna berättar att de hämtar undervisningsmaterial från nätet, olika bokbolag och Facebook-sidor. Lärare B använder argumenterande texter som blandas med faktatexter och ”skönlitteratur är fantastiskt.”

Lärarna berättar också att eleverna ofta kommer med egna förslag och idéer om hur undervisningen ska läggas upp. Men de vittnar också om problemet med att ständigt söka underlag som passar för en elev i åldern 16-19 år. Det finns mycket att hämta för yngre barn och på Sfi men de säger att de saknar läromedel anpassat för gymnasieåldern.

Under intervjun får jag återkommande bekräftelser på att Lärare A och B får en positiv respons från sina elever och att de båda trivs mycket bra med att undervisa nyanlända i Svenska som andra språk. ”Jag känner att eleverna tycker om att komma till mina lektioner. Jag kan vara trött men när jag kommer till mitt jobb får jag energi” säger Lärare B.

4.4. Andra intervjun med lärarna

Valet av att referera lärarnas intervjuer separat baseras på möjligheten att undersöka om någon utveckling skett när det gäller elevernas muntliga framställning och språkutveckling. Avslutningsvis i detta avsnitt redovisas en enkät som lärarna besvarade skriftligt *efter* aktionsstudien. Denna enkät utgår från läroplansmålen i kursen svenska som andra språk.

Eftersom jag vet att både Lärare A och B vistas nära sina elever under skoldagen, i samma korridor, inledde jag intervjun med att fråga de uppfattat något *korridorsnack* angående mina lektioner. Lärare A uppger att hon inte uppfattat varken negativ eller positiv respons i korridoren. Däremot berättade hon att eleverna hade blivit mycket besvikna förra veckan, då lektionen var inställd på grund av att jag var sjuk. Hon uppfattar att eleverna är positiva, glada och förväntansfulla varje gång de ska gå till musiklektionen.

Lärare B berättar att inte heller hon har hört något speciellt förutom att några elever inte är så förtjusta i en rapplåt som vi jobbat med som heter Efter solskenet med gruppen Panetoz. Hon tror att dessa elever hellre vill jobba med poplåtar.

Muntlig framställning

Lärare B uppfattar att eleverna får energi av lektionerna att de tycker det är roligt och lyfter fram att det är en annan typ av lektion, vilket är positivt.

”Många har fått ut mycket av lektionerna, de förstår vad du säger och hänger med ... men några är inte med ... de förstår inte och det syns i deras ögon ... men de vågar inte fråga”, säger Lärare B.

”Ett problem är att det inte alltid har varit samma elever som deltagit ... när inte jag har varit med är det ganska många som passat på att inte komma. Men det har blivit bättre de sista lektionerna.” Hon säger vidare att de har jobbat mycket på hennes lektioner med muntlig framställning och diskuterat vad som händer om man står si eller så. Hon brukar spela musik för dem och anser att de flesta moment är eleverna vana vid.

Det som är annorlunda är att hennes klassrum är litet med bänkar som tar mycket plats. På mina musiklektioner får de sitta i en större sal i halvcirkel och kanske de är

ovana vid att inte få sitta i ”sin bänk.” Men Lärare B anser att det är bra att inte använda bänkar. ”Då måste de konfronteras med varandra hela tiden. ”

Lärare A betonar att övningarna med kort och lång vokal var bra utifrån en sångtext som underlag. Även sångtexten med luckor, där eleverna fick lyssna och fylla i de ord som fattades, var effektiv. ”När vi rappar texten... då fastnar orden, det blir en rytm i orden vilket påverkar prosodin och uttalet. Att läsa tillsammans är nyttigt men svårt. Med pulsen i raptexten går det mycket bättre.” Lärare A berättar att när hon körläser med sin klass fungerar det bara med korta stycken. Med pulsen i en raptext går det mycket bättre. Då fungerar det också med längre avsnitt.

Lärare B tycker att övningarna utifrån känslor som kopplades till rösten, fungerade bra. Hon menar att de gav eleverna förståelse för vad rösten betyder och att samma sak kan sägas på många olika sätt. Vidare berättar hon att de har utvecklat detta vidare i klassrummet. ”Vad händer om du pratar i samma tonläge med en monoton röst? Eleverna behöver jobba med det, exempelvis spela in sig själva”, säger Lärare B.

Självkänsla

Lärare A berättar att ” eleverna har vuxit på ett bra sätt ... de vågar ... jag ser hur de sitter och verkligen försöker sjunga med även om de inte kan sjunga så bra.” Framför allt, betonar Lärare A, har eleverna roligt på musiklektionerna.

”De har fått öva och prova på ... en elev ropade glatt att hen har lärt sig sjunga... och när det gäller övningar för kroppsspråket exempelvis när de fick skriva egenskaper på lappar och sedan gestalta dem ... eleverna förstår och kan läsa av ...” Vidare fortsätter Lärare A ”om andra lärare inte använder sitt kroppsspråk ... då är det många gånger svårare för eleverna att förstå deras budskap. Eleverna kan få en text av mig att läsa själva ... det händer då att de inte förstår innehållet ... men när jag läser samma text för dem med inlevelse, prosodi och kroppsspråk ... då utropar de Ahaa ... nu förstår vi.” Lärare A säger att hon nu har märkt att eleverna tänker på sitt eget kroppsspråk och att de har förstått hur viktigt det är att vara medveten om vad det icke verbala språket signalerar.

Lärare B berättar att hon ofta sjunger med sin klass. Hon betonar att det inte är så viktigt om det låter bra eller ej. Men läraren måste våga, annars vågar inte eleverna. Båda lärarna säger att tror att andra lärare kan jobba på samma sätt som vi gjort med musik.

Lärare B poängterar vikten att alla verkligen ska vara med och förstå. Att hitta olika strategier för att förklara en instruktion och gärna be eleverna upprepa vad som sagts för att säkra att de verkligen är med.

Lärare A ställer sig frågande till varför det inte ämnet musik finns med i hennes elevs kursplan. Själv uppmuntrar hon sina elever att lyssna till och sjunga med i svenska låtar. Hon ber dem översätta ord de inte förstår och noga lyssna till uttalet. Hon säger också att härmandet med rim, ramsor och uttal ger goda resultat. Samma sak med att läsa tillsammans i en grupp. Den som är osäker kan då få lite medvind av de andra i gruppen, säger Lärare A.

Icke kognitiva förmågor

När det gäller att leda ett samtal har eleverna inte fått göra det på musiklektionerna. Lärare A framhåller att vid grupparbeten, på mina lektioner, har eleverna varit jämbördiga, ingen har haft ansvar att leda. Lärare A berättar att de ska göra det på kommande lektioner i svenska. Eleverna ska då få ansvaret att leda diskussioner i en

bokcirkel. Där kommer de att få rollen som diskussionsledare. ”Då kan jag koppla in vad du har lärt dem, att våga ta plats ... säga sin mening ...”

På min fråga om lärarna har uppfattat situationer då eleverna stimulerats av musik som metod svarar Lärare A att musiken är viktig. Hon berättar att eleverna varit med i SVT Nyheter Sörmland och då sjöng de refrängen till den raplåt som eleverna skrivit själva. De var så stolta. Flera av eleverna blev också intervjuade i programmet. Hon tycker också att när vi gör rörelser kopplade till text och ljud, blir det skjuts på språket. Processen som jag arbetar efter tycker hon är ett bra koncept. ”Jag tänker också på en av tjejerna som vågade gå upp på scenen i julas (i samband med förstudien). Trodde aldrig hon skulle våga. Tjejen är ofta borta från lektionerna, hon brukar aldrig le utan är den *svåra typen*. På dina lektioner skrattar hon och ler. Det är underbart att se henne så glad.”

Lärare A påminner mig om att hon tidigare sagt att hennes klass är en tyst klass. Det är bara några av eleverna som vågar ta plats. ”Jag brukar säga att det är mest blyga försiktiga skrivande pojkar. De är jätteduktiga på att skriva.” Lärare A tycker att de blyga pojkarna kommer fram mera på musiklektionerna. Hon säger att deras personlighet är att de är väldigt lugna. Vidare berättar hon att eleverna är fina mot varandra och tar hand om varandra.

På min fråga om lärarna har tagit med sig moment som jag gjort med eleverna till sina egna lektioner svarar Lärare A att det har hon gjort. ”När vi har en tuff eftermiddag gör vi någon av dina övningar eller sjunger tillsammans.” Vidare föreslår hon att vi skulle kunna utveckla vårt samarbete mera genom att koppla samman praktik med teori. ”De är viktigt att ord och fraser sätter sig i kroppen”, säger Lärare A.

Båda lärarna vill gärna utveckla vårt samarbete och helst förlänga lektionspassen. 45 minuter är alldeles för kort tid, säger de. Lärare B lyfter vikten av ämnesintegrering, att eleverna mår bra av ett miljöombyte och möta andra lärare som leder efter andra strategier.

Översikt, analys och tolkning av resultat.

TEMA:

Lärare A, första intervjun: utsagor om sin egen undervisning (vid initialskedet av lektionerna i auktionsstudien)

Icke-kognitiva förmågor:

1. Är en god förebild för sina elever som mentor
2. Uppmuntrar sina elever att ta ansvar genom att låta dem vara delaktiga i utvärderingar och planering av undervisningen
3. Skapar motivation för sina elever lärande genom verklighetsförankrade uppgifter

Muntlig framställning:

1. Initierar samtalsgrupper med sina elever
2. Arbetar med TED-Talks
3. Uppmuntrar eleverna att delta i talövningar

Självkänsla:

1. Gör samarbetsövningar och övningar kopplade till värdegrundsfrågor
 2. Bekräftar sina elever och "ser dem i ögonen"
 3. Ser värdet i att eleverna ska ha roligt i skolan
-

Lärare B, andra intervjun: utsagor om vilken betydelse mina lektioner haft för eleverna och vad läraren har tagit med till sin egen undervisning?

Icke- kognitiva förmågor

1. Återkopplar i sin undervisning till musiklektionernas övningar med fokus på att våga ta plats. Bland annat då eleverna ska ansvara för att leda en bokcirkel
2. Eleverna känner stolthet över sitt deltagande i TV-sändningen där de sjöng och intervjuades
3. Eleverna har en god attityd mot varandra

Muntlig framställning

1. Eleverna visar att de förstår vikten av ett medvetet kroppsspråk
2. Med hjälp av rörelser och puls fastnar orden och fraserna bättre. Prosodin och uttalet förbättras via sången och läsning av raptexter
3. Även de blyga eleverna har utvecklat sina röster i sång och tal

Självkänsla

1. Eleverna har "vuxit" och deltar engagerat i olika aktiviteter.
 2. Eleverna är glada och positiva och känner sitt värde
 3. Att körläsa i grupp främjar elevernas mod att våga delta aktivt och låta sin egen röst ljuda.
-

TEMA:**Lärare A, första intervjun: utsagor om sin egen undervisning (vid initialskedet av lektionerna i auktionsstudien)**

Icke-Kognitiva förmågor:

1. Uppmuntrar eleverna att våga ifrågasätta, tänka själva, reflektera och argumentera
2. Visar uppskattning till eleverna som kämpar med sin skola fast de många gånger mår dåligt
3. Eleven känner motivation för lärande genom att få arbeta med texter som engagerar

Muntlig framställning:

1. Initierar samtals- och diskussionsgrupper
2. Arbetar med TED-Talks
3. Uppmuntrar till medvetet kroppsspråk

Självkänsla:

1. Inspirerar sina elever att delta genom gruppstärkande övningar
2. Är nogga med att "ge av sin tid" och bekräfta sina elever
3. Uppmuntrar eleverna att våga "ta sin plats"

Lärare B, andra intervjun: utsagor om vilken betydelse mina lektioner haft för eleverna och vad läraren har tagit med till sin egen undervisning?

Icke-kognitiva förmågor

1. Bra att möblera rummet utan bänkar och låta eleverna sitta i en cirkel. Det gynnar samarbete
2. Viktigt att alla får träna sig i att våga delta, ta initiativ och våga säga sin mening
3. Bra med ämnesintegrering vilket också ger miljöombyte för eleverna. De får möta andra lärare och samverka i andra sammanhang

Muntlig framställning

1. Arbetar nu mycket med att eleverna får analysera och diskutera betydelsen av ett medvetet kroppsspråk
2. Övningarna som utgick från känslor stimulerade en god röst användning och prosodi
3. Sjunger gärna och ofta med sin klass utan krav på prestation, vilket inspirerar eleverna att delta

Självkänsla

1. Vara en god förebild för sina elever
2. Jobbar med inspelning i syfte att träna, bli stärkta och bekväma med sin röstklang
3. Musiklektionerna har gett många elever energi

Sammanfattning: Ur detta kan jag tolka att explicit undervisning, med musik som metod, har haft positiva effekter för att stimulera muntlig framställning och språkutveckling hos eleverna. Jag belyser detta mera utförligt i diskussionen i nästa avsnitt då det gäller resultat, analys, reflektion och slutsatser från min aktionsstudie.

5. DISKUSSION

I detta avsnitt beskriver jag mina reflektioner kring aktionsstudiens metod. Jag för också en diskussion kring resultat och analys av min studie samt en presentation av de slutsatser jag kommit fram till utifrån forskningsfrågorna. Till sist mina tankar kring studiens pedagogiska relevans för skolans praktik och förslag till vidare forskningsfrågor inom mitt område.

5.1. Metoddiskussion

Aktionsforskning är en metod som lyfter fram den kunskap som sker i praktiken. Enligt Rönnerman (2004) är mitt uppdrag att axla flera olika roller. Jag är både den som forskar, genom att leda aktionen, samt deltagare för att utforska min egen praktik tillsammans med informanterna.

Jag hade inga svårigheter med att hitta kollegor för att delta i aktionen. Redan för ett år sedan blev jag involverad i ett projekt med en lärare som undervisar i svenska som andra språk. Detta projekt, som föll mycket väl ut, blev en pilotstudie vilken följdes av en förstudie inför den nu genomförda aktionsstudien. Även höstens förstudie visade goda resultat i form av positiv respons från både elever och lärare. När jag nu i mitt examensarbete valde att bygga vidare på dessa studier, föll sig valet av metod helt självklart på att göra en studie inspirerad av aktionsforskning.

En av de svagheter jag uppmärksammat i mitt utvecklingsarbete är möjligheten att planera lektionerna tillsammans med lärarna. Skälet till detta var tidsbrist, vilket det finns ett överflöd av i den svenska skolan. Jag har ensam varit den som styrt upp och format innehållet i aktionens lektioner. Lärarna A och B är helt ense med mig om att vid en eventuell fortsättning av vårt samarbete, måste det finnas tid för gemensam planering. Vår gemensamma kunskap, har jag i samtal med lärarna, förstått kan generera ämnesdidaktiska möjligheter för att vidare utveckla min undervisningsmetod. Både Lärare A och B har en profession och kunskap i svenskämnet som jag saknar. Genom att förena den kunskap jag har som musiklektör med svenskämnets lärare borde vi ha stora möjligheter att realisera det goda resultat som forskning visar när det gäller koppling mellan musik och språk.

Jag upprepar här det citat jag refererade från Gibbons (2015) i studiens inledning. Författaren gör gällande att ”för bästa resultat bör lärare i svenska som andra språk och lärarna i skolans andra ämnen samarbeta (s.34). Här finner jag en viktig aspekt att föra vidare till debatten om skolutveckling och vilka konsekvenser dagens uppdelning av kurser och ämnen får för hur lärare kan samverka över ämnesgränserna.

En annan svaghet är lektionstidens längd. Varje lektion pågick i 45 minuter. Jag upplevde ofta tidspress för att hinna med den planerade lektionen och hade svårt för att hålla sluttiden. Min uppfattning är att vi alla som deltog i aktionsstudien anser att lektionen borde vara längre. Gärna dubbla tiden för att hinna arbeta på ett djupare plan med alla olika moment.

Som jag nämnt tidigare rådde stor tidsbrist för gemensam planering mellan mig och deltagande lärare. Det föll då helt på min lott att både leda, utvärdera och analysera aktionen. Min strävan har varit att med lyhördhet fånga upp informanternas tankar och åsikter vid insamlandet av empirin. Arbetet med detta underlättades av lärarnas

öppna kommunikation och raka svar vid intervjuernas dialoger. De svarade, enligt min uppfattning, ärligt och engagerat på alla mina frågor. Samma sak med eleverna som fick svara skriftligt på mina frågor. Möjligen är elevernas svar i enkäterna färgade av deras iver att alltid vara tillmötesgående och artiga. Där måste jag med varsam ödmjukhet böja mig för deras vilja att vara till lags och inte ifrågasätta en lärares auktoritet, ett synsätt som härrör från deras uppfostran.

Mitt aktiva deltagande skapade personliga relationer till både eleverna och lärarna vilket genererade ett avspänt förhållningssätt som jag upplevde underlättade vårt samarbete. I interaktionen vid lektionerna kunde jag också lättare avläsa deltagarnas gensvar och engagemang, vilket befäste ett trovärdigt underlag till min analys av aktionen.

För att få kontinuitet är det viktigt att berörda lärare deltar aktivt i arbetet på lektionerna. Av praktiska skäl kunde lärare B endast medverka vid hälften av lektionerna med sin klass. Det gör att hon saknar en del underlag för sina bedömningar och att jag då missade möjligheten till feedback från min kollega. Jag anser ändå att hennes utsagor är tillräckliga för ge en tillförlitlig analys.

I studien ville jag undersöka vilket utfall valda undervisningsmetoder har när det gäller musik som metod för att stimulera muntlig framställning och språkutveckling. Frågan är vilka didaktiska konsekvenser en aktionsstudie kan generera när det gäller att lyfta vad som sker i praktiken. Min ambition var i initialskedet att studien skulle frambringa ett studiematerial till gagn för andra lärare i syfte att stimulera språkinlärning i svenska som andra språk med musik som metod. Här brast jag i mitt omdöme när det gäller tidsplaneringen och konstaterar att det är ett alltför tidskrävande arbete som inte kunde rymmas inom mina tidsramar. Under arbetets gång har min insamlade empiri vuxit och ställt krav på att begränsning av insamlat material. Mitt intresse för språkutveckling via metoden suggestopedi fick lov att lyftas ur min empiri. En intervju med en lärare som undervisar utifrån denna metod finns inte med i min sammanställning.

5.2 Resultatdiskussion av denna aktionsforskning, en blandning av teori och praktik

Enligt Rönnerman (2004) kännetecknas en aktionsforskning av att den innehåller både teori och praktik och att forskaren är kunnig inom ämnesområdet. Med min förförståelse i ryggsäcken och en ansats ur praktiken, gav jag mig ut på en spännande aktionsresa för att undersöka och få kunskap om min undervisningsmetod i klassrummet är adekvat. Rönnerman betonar att det centrala i en aktion är de frågor forskaren ställer till sin praktik, sätta igång en handling, följa denna och sammanfatta sina reflektioner av vad som händer och sker.

Med min insamlade empiri, tillsammans med teori och praktik, är det nu dags att göra denna sammanställning.

Vid lektionerna i min aktion, har jag arbetat med praktiska moment utifrån en processinriktad metod där musiken är katalysatorn. Med tanke på forskning som belyser det faktum att musiken har en positiv inverkan på inlärning (Fagius, 2001; Mashayekh & Hashemi, 2013; Theorell, 2009; Bjorkvold, 1991) och informanternas

positiva gensvar, finner jag underlag för en diskussion och analys angående tillämpning av de undervisningsmetoder som finns beskrivna.

Utifrån denna tankegång söker jag svar på mina forskningsfrågor;

- Hur kan språket och den muntliga framställningen hos nyanlända gymnasieelever, med svenska som andra språk, stimuleras med musik som metod?
- Vilka praktiska tillvägagångssätt, utifrån litteraturstudier och tidigare forskning, kan användas för att stärka elevernas språkutveckling och muntliga framställning med musik som metod?

De tre temana; muntlig framställning, självkänsla och icke- kognitiva förmågor, som jag fann stöd för vid litteraturstudien, har fått tydligare konturer. De har alla ett nära samband med varandra. Det leder till tankar om vilken kunskap eleven behöver ha med sig ut i sitt framtida liv och *hur* den förmedlas. Mina iakttagelser i aktionen återspeglar frågor kring hur dessa teman kan ta plats i undervisningen utifrån lärarnas prioritering och praktik.

5.2.1 Muntlig framställning och kunskapssyn

Historiskt har retoriken varit en viktig del i utbildningen. En skicklig retoriker i antikens tidevarv hade stor makt men den muntliga framställningen har idag inte samma givna plats i undervisningen (Elliot, 2009).

Många lärare känner osäkerhet angående hur moment i den muntliga framställningen ska bedömas (Palmér, 2016). Exempelvis attityd, samarbete, beteende och känslor. Det handlar också om förmågan att vara kreativ och att omsätta sina idéer i handling. Jag anar här en lucka i undervisningen, en insikt som har sitt ursprung i min förförståelse.

I vårt snabbt föränderliga samhälle är frågan om vilken kunskap eleverna ska ha med sig ut i livet efter avslutad skolgång, ett ämne som ofta förekommer i debatten om skolan (Björnsson, 2013). Kunskap är ett mångfasetterat begrepp. Jag finner i min studie flera indikationer som pekar mot en breddning av kunskapssynen när det bland annat gäller kognitiva och icke-kognitiva förmågor. Vilka är då framgångsfaktorerna för en individ som vill leva ett gott liv med god hälsa och utöva ett värdeskapande arbete? Denna fråga har ej ett entydigt svar men kan skapa fruktbara reflektioner som för debatten vidare.

Eleverna skriver i sina enkätsvar att kunskapen om det svenska språket är viktig. De nämner också vikten av ett korrekt uttal. Detta tolkar jag som en önskan om att låta som svenskar och att de vill utveckla en svensk prosodi.

5.2.1.1 Våga och vilja

Lärare B understryker att många nyanlända elever kommer från en auktoritär miljö och att hon måste lära dem att våga ifrågasätta, tänka själva och reflektera. Hon framhåller vikten av att i sin undervisning infoga moment som tränar eleven inför framtiden. Lärare B nämner exempelvis att hon ”jobbar mycket med att de ska våga ta plats och göra sin röst hörd.” Jag frågar i intervjun om hon kan ge konkreta exempel på hur hon arbetar då. Läraren svarar då att hon genom att själv spela teater för eleverna kan levandegöra vilka signaler kroppen ger vid olika kroppshållningar. Det, menar Lärare B, gör att ”eleverna förstår precis vad jag menar och kan känna igen sig själva och förstå vad de behöver jobba med.” Vidare säger Lärare B att hon inför en muntlig framställning går igenom vad eleverna ska tänka på, för att efteråt ge en respons som talar om vad som var bra och vad som ska förbättras. Inför nästa muntliga framställning återknyter hon till hur det gick vid föregående framställning och påminner om vad de ska förbättra samt ger åter ny respons efter nästa framförda presentation.

Här finner jag en viktig kärnpunkt att ta fasta på. Hur får eleverna *egentligen* öva praktiskt inför en muntlig framställning? Säljö betonar att det är i praktiken, i interaktionen, vi lär oss (2000). Vilka praktiska metoder använder lärarna för att utmana eleverna mot en maximal utvecklingspotential när det gäller den muntliga framställningen?

Palmér (2016) markerar att undervisningen ska erbjuda autentiska kommunikationssituationer samt att idealet borde vara att erbjuda färdighetsträning för att inspirera eleverna att *vilja* använda sitt språk. Samma sak hävdar Falk-Lundqvist, Hallberg m.fl. (2014) och lyfter en kunskapssyn som betraktas genom de entreprenöriella glasögonen. Där riktas blickarna mot värdet av att eleverna själva tar ansvar och förstår att skolans undervisning ska lägga grunden till ett livslångt lärande. Vygotskij menar att betydelsen av samspel i form av stöttning skapar delaktighet och intresse, vilket kan väcka kreativiteten hos eleven att utifrån sina egna behov ta till sig kunskap (Bråten, 1996) Författaren understryker att den viktigaste drivkraften i en kunskapsprocess är den sociala verksamhet som utövas tillsammans i klassrummet, vilket jag fått belägg för i resultatet från informanternas utsagor. Lärare A berättar exempelvis att eleverna är delaktiga i planering och utvärdering av hennes lektioner. Hon undviker att ge läxor eftersom läxläsning i hemmet är uteslutet för de flesta av hennes elever med tanke på boendemiljön.

5.2.1.2 Bekräftelse och tilltro till sin egen förmåga

För att försäkra sig om elevernas närvaro i klassrummet berättar Lärare A att hon är noga med att se eleverna i ögonen och fånga deras blickar. Även Lärare B nämner att ögonkontakt är viktigt för att läsa av och bekräfta elevernas delaktighet och förståelse. Hon lägger stor vikt vid att bekräfta eleverna när de möts. Inte bara med ett kort hej utan stanna upp och visa att alla är lika viktiga. Alla elever ska få ”sin tid.” Lärare A säger att det är viktigt att göra roliga saker tillsammans med eleverna för att ha något att referera till, ”det kan man ha nytta av.” Båda lärarna är överens om att en positiv stämning och en tillåtande atmosfär är av högsta prioritet för en god lärmiljö. Lärare A uttrycker det med orden ”de ska hitta sin plats.” Lärarna och eleverna bekräftar i sina muntliga respektive skriftliga svar, det jag själv också registrerat på musiklektionerna, när det gäller musikens vitaliserande effekten. Det styrker också vad forskning kommit fram till när det gäller musik.

Sång tillsammans i grupp främjar hälsa, skapar välmående, ökar trivsel och stärker gruppsammanhållning (Theorell, 2009; Vickhoff m.fl. 2013). Sången har också en biologisk påverkan. Bland annat genom att sänka stresshormonet kortisol, det parasympatiska systemet aktiveras (vilket ger lugn och trygghet) och oxytocinhalten ökar i blodet (vilket minskar ångest och smärta). En betydelsefull effekt, med tanke på de nyanländas mentala hälsa, forskning som säger att utövandet av musik tyder på förhöjd emotionell kompetens. Theorell (2009) menar att denna effekt underlättar förmågan att hantera känslor och minska psykosomatiska besvär.

Informanterna ger i empirin exempel på musikens känslomässiga betydelse. Detta kan jag relatera till forskning i litteraturstudien som framhåller detsamma (Fagius, 2001). I enkäterna bekräftar eleverna att lektionernas improvisationsövningar till musik gör dem glada och avspända. Musiken inspirerar dem att skapa egna texter. Dessa får de framföra tillsammans i gruppen, vilket gör dem modiga för att våga delta fullt ut.

Lärare A och B lyfter fram övningarnas gruppstärkande effekt. Det handlar om att läsa raptexter tillsammans i kör, att koppla rösten till rörelser och upprepa korta fraser, att utifrån en känsla eller aktivt verb, med sin röst och sitt kroppsspråk, i mindre grupper gestalta en text för varandra. En viktig aspekt i detta sammanhang är dock musikvalet. Jag använder olika genrer i min undervisning, allt ifrån klassisk musik till nutida populärmusik. Bland annat valde jag att jobba lite extra med en raplåt som var med i melodifestivalen för ett par år sedan. Låten heter Efter solsken och framfördes av gruppen Panetoz. Vid den andra intervjun med en av lärarna, framgick det att ett par elever i Klass B inte tyckte om denna låt. Under lektionen uppmärksammade jag inte deras ointresse. Hade jag gjort det skulle jag givetvis ha tagit en annan låt. Det är viktigt att eleverna tycker om den musik vi ska jobba med, vilket även forskning bekräftar (Theorell, 2016). För en del kan en låt väcka glädje och inspiration. För andra kan samma musikval vara en källa till irritation och missnöje, vilket kan leda till negativa känslor.

5.3 Självkänsla, en förutsättning för framgång

Forskning visar att musik som metod ger goda effekter. Exempelvis kan den gemensamma sången skapa lust för att delta, förena oavsett nationalitet, ge impulser till kreativitet och mana till handlingar som stärker självkänslan. (Aguirre, Bustinza & Garvich, 2016; Mashayekh & Hashemi, 2011; Roald, 2017).

Denna inverkan, via musik, har också en viktig funktion vid språkinläring. Då exempelvis flera modaliteter samverka aktiveras stora delar av hjärnan.

På lektionerna har inslag av musiklyssning till instrumentalmusik, sång, bild, ramsor och rörelse förenats i olika moment. Dessa modaliteter tillsammans är en gynnsam ingång till kognitiv inläring för exempelvis språk. (Theorell, 2009; Mashayekh & Hashemi; Ullén, 2017).

I min litteraturstudie har jag fått ta del av forskning som visar att musik som metod kan stärka självkänslan (Roald, 2017; Mashayed & Hashemi, 2011; Huertas, Jazmin & Parra). I detta fall handlar det om att skapa inlärmingsmiljön där eleven känner välbefinnande, minska spänningar och stress (Akhmadullina, Abdrafikova & Vanyukhina, 2016). Det handlar också om att skapa motivation för att eleverna ska finna sin egen drivkraft och synliggöra deras potential för att nå det Vygotskij kallar den ”närmaste utvecklingszonen.” När eleverna upplever en meningsfull vardag i

skolan och känner att skolarbetet är verklighetsbaserad ökar deras förmåga att prestera på en högre nivå. Detta i sin tur resulterar i högre betyg och elevens självkänsla växer (Bråten 1996; Falk-Lundqvist, Hallberg m.fl; Lackeus & Sävetun, 2016).

Eleverna svarar i den andra enkäten att de upplevt lektionerna som meningsfulla och roliga och att de har lärt sig både uttal, nya ord och förbättrat sin prosodi. De skriver också att de ”lärt sig våga”. Vilket jag tolkar som att de genom alla praktiska övningar fått möjlighet att öva på sina färdigheter och därmed ”lärt sig våga.” Flera elever nämner att de övningar som fokuserade på kroppsspråket var nyttiga och lärorika. Lärare A uppfattar att eleverna har fått många chanser att pröva på och genom lekfulla övningar utvecklat en medvetenhet om sin egen förmåga. Jag tolkar lärarens entusiastiska återgivning om elevernas möten i samhället, som att de blivit tryggare, vilket leder till en säkrare interaktion.

Lärare A anser att språket ”får en skjuts” med rörelseövningar kopplade till talrösten. Även Lärare B poängterar att övningsmoment utifrån känslor fungerade bra. De skapade en medvetenhet hos eleverna om prosodins betydelse för budskapet.

Utfallet från analysen av empirin stärker min uppfattning att förutsättningen för att eleven känner sig bekväm vid en muntlig framställning är en god självkänsla. Det finns teorier som säger att det går att öva upp betingelser för det. Genom att utgå från en äkta känsla, kopplad till innehållet i det som ska förmedlas, skapas en tro på sin egen förmåga genom total närvaro (Cuddy, 2016). En total närvaro utgår från tankens kraft. Om det ska fungera fullt ut, enligt Cuddy ska ett framförande föregås av ett kort moment i form av att inta en mäktig målmedveten power pose. Denna kraftiga kroppshållning kan styra hjärnan som i sin tur leder till att individen känner närvaro och stärker en positiv uppfattningen om sig själv och sin förmåga.

Annan forskning visar att en visualiserad interaktion kan eliminera rädsla för att kommunicera och stärka självkänslan. Det kan ske genom mental träning i form av ett specialutformat övningsprogram som resulterar i en förbättrad kvalitet på den muntliga framställningen (Choi, Honeycutt & Bodie).

5.4 Icke kognitiva förmågor, ”den dolda kunskapen”

Lärare A och B nämner vid flera tillfällen tankar som berör vikten av att träna elevernas förmåga att samverka, argumentera, diskutera och våga föra fram sina åsikter. De återkommer också till det faktum att många av de nyanlända elevernas mentala hälsa är skör. Många mår väldigt dåligt på grund av traumatiska upplevelser, längtan, ovisshet och olika rädslor som finns med i deras bagage. Eleverna själva nämner däremot ingenting om detta i sina enkätsvar. Jag ställer heller inte någon fråga om det. Men i deras bemötande på lektionerna visar de alltid ett påtagligt artigt uppträdande. De har en attityd som gör att jag som lärare känner mig högt värderad. De ropar mitt namn när jag möter dem på skolgården och ropar hej med glada tillrop. Lärare B påpekar, i den första intervjun, att de nyanlända eleverna har ett otroligt driv som bär dem framåt och motiverar dem till att kämpa för att lära sig svenska språket. Hennes uppfattning att det finns elever som upplever sin skoldag som ett ”välgörande andningshål.”

Utifrån detta resonemang tolkar jag arbetet med aktionsstudien som ett viktigt inslag i de nyanlända elevernas vardag. Lärare A berättar om de tysta ”skrivande pojkarna” i hennes klass. På musiklektionerna har hon sett hur de kommer fram och vågar ta för sig på ett annat sätt än tidigare. Jag tolkar detta som ett exempel på att musik som metod kan stimulera eleverna till att våga ta plats. Genom den explicita undervisningen i aktionen har många av eleverna fått möjlighet att lägga en grund för förståelsen av att det finns andra kunskaper att ta med sig ut i livet än exempelvis räkna, läsa och skriva. Det handlar om att ta initiativ, vara kreativ, ansvarsfull, pålitlig, visa uthållighet och vara lösningsbenägen (Skolverket, 2015b).

Jag finner stöd för valet av mina teman i vad Skolverket skriver om skolans uppgift när det gäller att förbereda och rusta eleven för ett framtida möte med samhället.

I en forskningsrapport (Skolverket 2016b) ställs frågan om vilken roll de icke-kognitiva förmågorna spelar i individens skolgång och i senare karriärer. Vilka förmågor är det egentligen som förknippas med framgång i yrkeslivet? Vidare diskuteras i rapporten åsikter om att skolan inte bara ska fokusera på kunskap som kan mätas utan också bidra till kompetens som gör att eleven kan förvalta sin kunskap i praktiken och i sociala sammanhang. Rapporten lyfter också forskning som definierar att de icke kognitiva förmågorna ”består av beteendemässiga, sociala och emotionellt betonade förmågor eller egenskaper” (s. 7).

Slutligen finner jag också underlag för mina tankar hos Bernelf (2015) som hävdar att eleverna måste stärkas även i de icke mätbara färdigheterna. Han ger som exempel ”förmågan att fungera i grupp, kreativitet, kommunikation, ansvar och ta-sig-för-samhet” (s. 22). En god muntlig framställning har starka kopplingar till en personlig framtoning.

5.5 Slutsats och pedagogisk relevans

Vi lever i en tid där den snabba samhällsutvecklingen ständigt utmanar och driver på behovet av förändring och utveckling inom många områden, inte minst i skolan där jag har jobbat som lärare i drygt 37 år utan att ha tappat min nyfikenhet och lust för lärande. Det finns alltid en sten att lyfta på och en dörr att öppna för att få inspiration och utveckla nya didaktiska metoder.

I kommentarmaterialet om språk- och kunskapsutveckling markerar Skolverket (2012) att det råder brist på kunskap i lärarnas undervisning i *hur* muntliga presentationer ska göras för att eleverna ska bli säkra och trygga i sitt tal. Lärarnas utsagor visar att mina övningsmetoder stärker elevernas kommunikativa förmåga och stimulerar språkutveckling. Exempelvis genom

- övningar som utgick från känslor stimulerade prosodin och en god röst användning
- rörelser och pulsövningar som gjorde att orden och fraserna fastnade bättre
- att uttalet förbättrades via sång och körläsning av raptexter
- eleverna förstår innebörden av ett medvetet kroppsspråk
- gruppaktiviteter som skapade mod och ökade elevernas självkänsla för att våga stå i centrum och delta aktivt
- att både lärare och elever är nöjda med musikens positiva stimulansfaktor

Eleverna är ännu unga, receptiva och formbara och borde ha stora möjligheter att, med stöd från oss lärare, utveckla sin muntliga framställning. Studier visar att det finns skäl för att god prosodi hos nyanlända stärker dem i deras självkänsla. Det ökar deras framgångsfaktorer för att tala så att andra blir berörda och vill lyssna (Kjellin, 2002).

Skolverket har formulerat en rad värdegrunder som ska förvaltas av alla som har ett uppdrag i skolans värld. Bland annat ska vi förbereda våra elever inför ett samhälls- och yrkesliv där även de icke kognitiva förmågorna i form av ”den dolda kunskapen” har sin plats (2011b). Det handlar exempelvis om förmågan att vara öppen, nyfiken, samarbetsvillig, ansvarskännande och att våga ta plats. Där har även självkänslan en framträdande roll. Tyvärr hamnar ofta dessa kompetenser i skymundan för de mera mätbara kognitiva. I aktionsstudien framkom betydelsen av pedagogernas medvetenhet om de icke kognitiva förmågornas betydelse. Min tolkning är att de kan vara grunden för att eleverna ska utvecklas som individer, må bra och lyckas väl med sina studier.

Ingången till min aktionsstudie var att många elever, som jag möter i mina samtal som mentor, vittnar om att de känner oro, ängslan och olust inför en muntlig framställning. Hur man kommunicerar i mötet med andra människor kan vara en avgörande framgångsfaktor i ett kommande yrkesliv. Förmågan att förmedla sitt budskap hör nära samman med muntlig framställning. Det handlar om att i mötet med andra signalera trovärdighet. I detta fall har både rösten och det icke verbala språket avgörande betydelse.

Litteraturgenomgången stärker min uppfattning om att eleverna upplever brister i sin självkänsla. Den kan inte inramas i en formativ bedömning men resultatet av en god eller dålig självkänsla, återspeglas i bedömningen av en muntlig framställning. Resultatet från aktionsstudien gör gällande att det finns stora behov av att skapa metoder och möjligheter för eleverna att träna och öva för att bli bekväma i en muntlig presentation inför en grupp och känna tilltro till sin egen förmåga. Jag uppfattar att en god självkänsla är en grundläggande faktor för att prestera optimalt och våga ta plats.

5.5.1 Musik som metod i undervisningen

Mitt syfte har varit att undersöka om musik som metod kan användas för att stimulera muntlig framställning och språkutveckling hos nyanlända ungdomar på gymnasienivå. När det gäller kopplingen mellan musik, inläring och kommunikation, fann jag vid litteraturstudien en omfattande mängd forskning. Exempelvis forskning när det gäller språkutveckling med musik för barn i de yngre åldrarna och vuxna. Vid sökning på min fokusmålgrupp, nyanlända gymnasieungdomar, fann jag däremot obetydligt forskningsunderlag. Det visade sig att det fanns en lucka här. Min förhoppning är att innehållet i detta didaktiska utvecklingsarbete ska tillföra nytt stoff till undervisning och ge idéer för att stimulera och lyfta muntlig framställning och språkutveckling inte bara hos nyanlända gymnasieungdomar, utan hos alla elever.

Språket är länken ut i samhället (Skolverket 2011b). Via det talade språket ska innehållet, budskapet, förmedlas och kommuniceras med rösten och den icke verbala kommunikationen. Palmér (2016) har i sin forskning lyft fram behovet av metoder för att stärka det muntliga samtalet. Min uppfattning är att lärare saknar konkreta

praktiska övningar för att vårda, träna och utveckla rösten och ett medvetet kroppsspråk. Författarens studie stärker mina teorier att det handlar om en förmåga som går att utveckla genom övning. Jag finner också stöd för detta av informanterna. Deltagarna i min aktionsstudie anser, utan några reservationer, att musik som katalysator i undervisningen är mycket positiv och verksam för att höja kvalitén i muntlig framställning. Även litteraturstudien stödjer deras synpunkter. Resultatet från aktionsstudien ger intressanta erfarenheter att utveckla. Detta ser jag som en bekräftelse på min förförståelse.

Vid litteraturstudien utkristalliserades tre teman. Dessa tre teman har sedan fått vara det bärande skelettet som ger stöd till att mina teorier kan leda till ett förhållningssätt för lärande och undervisning. Essensen av min diskussion kan sammanfattas enligt följande: *Förutsättningen för att eleven känner sig bekväm vid en muntlig framställning är en god självkänsla. Det i sin tur stärker icke-kognitiva "dolda" förmågor som är av stor vikt för att fungera väl i samhället.*

Svaret på mina forskningsfrågor är därmed besvarade. Jag uppfattar, via mitt didaktiska utvecklingsarbete, att mitt arbetssätt kan vara ett bidrag för att stimulera muntlig framställning och språkutveckling hos nyanlända gymnasieelever med musik som metod. Alla informanterna bekräftade resultatet i empirin som pekar på att valda undervisningsmetoder gav positiva resultat med musik som stimulansfaktor.

5.6 Nya forskningsfrågor

Mitt val av ämnesområde gäller möjligheten att stimulera muntlig framställning och språkutveckling, med musik som metod. Jag har också valt att fokusera på nyanlända gymnasieungdomar som läser svenska som andra språk. Jag finner här ett ämnesdidaktiskt område som fått ringa uppmärksamhet inom forskning.

Lärarna säger visserligen i intervjuerna att de vid sina egna lektioner förbereder eleverna för den muntliga framställningen genom muntliga instruktioner. Frågan är bara *hur* och *när* eleverna får öva praktiskt. Jag kunde i min studie inte få några konkreta svar på genom vilka praktiska tillvägagångssätt de själva använder i sin undervisning för att låta eleverna öva på sin färdighet. Här ser jag en brist på pedagogiska metoder och progression för lärarna att använda i sin undervisning. Förhoppningsvis kan valda övningsmetoder, och vidare utveckling av dem, inspirera till positiva didaktiska resultat.

I en aktion förenas två perspektiv, teori och praktik, vilket skulle kunna ge en mera djupgående kunskap när det gäller ett utvecklingsarbete med musik som metod. Varför inte använda aktionsforskning som ett sätt för kollegialt lärande? Det går hand i hand med Skollagens krav på att undervisningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. En aktion lyfter både den vetenskapliga och den praktiska sidan. Förslag till forskningsfråga är hur musiklektörer och lärare i svenska som andra språk, via en aktionsforskning, kan utarbeta ett studiematerial för att stimulera muntlig framställning och språkutveckling hos nyanlända gymnasieungdomar, med musik som metod. Syftet med materialet är att det ska innehålla både praktiska och teoretiska övningar.

Ett annat förslag är att lärarna startar aktionsforskningen med en kartläggning av elevernas kunskaper inom det område som ska beforskas, för att efter aktionen göra en ny kartläggning som kan ge svar på aktionens effekter.

5.7 Avslutande reflektion

Att tala inför en grupp är en kompetens som behöver tränas, om och om igen. Lekfulla kreativa övningar kan minska oro och nervositet med syfte att förbättra elevens muntliga framställning i situationer då eleven ska kommunicera i tal, delta i diskussioner och redovisningar. Genom att undervisningen kopplas till autentiska situationer utifrån elevens livsvärld, kan läraren involvera en daglig träning för muntlig framställning. Övning ger färdighet, är ett väl beprövat recept. Jag skulle också vilja påstå att inläring och utveckling inte bara sker genom repetition utan framförallt genom variation.

I USA, exempelvis, ingår ämnet speech i undervisningen som en naturlig del i alla ämnen. Det innebär att eleverna får träna och utveckla sin förmåga att tala med regelbunden träning, som en naturlig del i undervisningen. Det kan handla om att ställa sig upp och beskriva eller berätta något eller diskutera olika aktuella ämnen. Denna regelbundna träning skapar trygghet och ger säkerhet. Fokus ligger inte på innehållet utan på att ge eleverna konkreta verktyg för att utveckla sin röst och sitt kroppsspråk. Att ställa sig framför en grupp och tala blir då inte så märkvärdigt, utan ett naturligt moment i elevens utbildning, vilket är en viktig förmåga i ett framtida yrkesliv där eleven ska vara aktör i sitt eget liv, våga "ta-sig-för", formulera sina önskemål, sina idéer, argumentera för sina åsikter och sina val. Här skapas tilliten som säger till eleverna att det finns EN PLATS FÖR DIG.

6. REFERENSER

- Aguirre, D. & Bustinza, D. & Garvich, M. (2016). Influence of songs in primary school student's motivating for learning english in Lima, Peru. *English Language Teaching; Vol. 9, No. 2; 2016.*
- Akhmadullina, R., Abdafikova, A. & Vanyukhina, N. (2016). The use of music as a way of formation of communicative skills of students in teaching english language. *International Journal of Environmental & Science Education, 2016, 11(6), 1295-1302.*
- Bernelf, F. (2015). *Entreprenöriellt lärande. Konkreta exempel i alla ämnen.* Stockholm: Gothia.
- Bjorkvold, J.R. (1991). *Den musiska människan.* Kristianstad: Runa förlag AB.
- Björnsson, M. (2013). *Betydelsen av icke-kognitiva förmågor.* Hämtad 2017-02-09 från, <https://www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer/visa-enskildpublikation>
- Bråten, I. (1996). *Vygotskij och pedagogiken.* Lund: Studentlitteratur.
- Canli, Z., & Canli, B. (2013). Keep calm and say sorry! The use of Apologies by EFL teachers in turkish and english. *Educational Process: International Journal, 2 (1-2), 36- 46.*
- Carlström, I. & Carlström, Hagman, L. (2012). *Metodik för utvecklingsarbete och utvärdering.* Lund: Studentlitteratur.
- Choi, C.W., Honeycutt, J.M. & Bodie, G.H. (2015). Effects of imagined interactions and rehearsal on speaking performance. *Communication Education Vol. 64, No.1, January 2015, pp.25-44*
- Cuddy, A. (2016). *Närvara. Stärkt självförtroende med kropp och själ.* Örebro: Libris.
- Dahlbäck, K. (2011). *Musik och språk i samverkan.* Licenciatuppsats i ämnet Musikpedagogik vid Högskolan för scen och musik – HSM, Konstnärliga fakulteten, Göteborgs universitet <http://hdl.handle.net/2077/27887>
- Elliot, E. (2009). *Röstboken, talröst- och sångövningar.* Lund: Studentlitteratur.
- Esberg, E. (2016). *Körsång för språk – och sångmelodi i svenska: En kvalitativ intervjustudie på vuxenskolan för invandrare.* Luleå tekniska universitet, Institutionen för hälsovetenskap.
- Fagius, J. (2001). *Hemisfärernas musik.* Göteborg: Bo Ejeby förlag.

Falk-Lundqvist, Å., Hallberg, P-G, Leffler, E. & Svedberg, G. (2014). *Entreprenöriellt lärande – i praktik och teori*. Stockholm: Liber.

Gibbons, P. (2015) *Lyft språket lyft tänkandet*. 2 uppl. Halmstad: Hallgren & Fallgren.

Glazunova, L. I., Zubareva., L. A., & Arzumanov, T. R. (2011). Experimental substantiation of singing music in the educational process of the University. *Integration of education*, 4, 30-35).

Hedblom, L. (2013). *Klang min vackra bjällra: En studie om sång som didaktisk metod vid uttalsundervisning i svenska som andraspråk*. Stockholms Universitet.

Huertas, I. A. C. & Parra, L. J. N. (2014). The Role of songs in first-graders' oral communication development in english. *Profile Issues in Teachers Professional Development*, 16(1), 11-28.

Huisman, M. (2006). *Modern aktionsforskning – kontextualiserad forskning syftande till enbart kunskapsproduktion*. Lunds Universitet.

Janzon, I-M. (2010). *Scenisk kör*. Stockholm: Gehrmans Musikförlag.

Janzon, I-M. (2014). *Skapande kör*. Stockholm: Gehrmans Musikförlag.

Jederlund, U. (2012). *Musik och språk - ett vidgat perspektiv på barns språkutveckling*. Stockholm: Runa förlag.

Kjellin, O. (2002). *Uttalet, språket och hjärnan. Teori och metodik för språkundervisningen*. Uppsala: Hallgren & Fallgren.

Kvale, S. & Brinkman, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Legg, R. (2009). Using music accelerate language learning: an experimental study. *Research in Education* 82.1 (2009): 1-12.

Lundgren, U., Säljö, R. & Liberg, C. (2014). *Lärande skola bildning*. Stockholm: Natur & Kultur.

Mashayekh, M. & Hashemi, M. (2011). The impact/s of music on language learners' performance. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 30, 2186-2190.

Norefalk, C. & Åkerberg, T. (2014). *Svenska som andraspråk. 1*. Lund: NA.

Palmér, A. (2016). *Muntligt i klassrummet*. Lund: Studentlitteratur.

Rathert, S. (2012). Functions of Teacher and student code-switching in an EFL classroom and pedagogical focus: Observations and implecations. *Educational Process: International Journal*, 1 (1-2), 7-18.

Ridell, M. (2016). *Kroppen ljuger aldrig. Konsten att tala kroppsspråk*. Stockholm: Lava.

Roald, U. (2017). *Integration av ensamkommande och nyanlända barn i skolan med hjälp av musikterapi. Ett projekt för att förbättra språkutvecklingen med hjälp av musik*. Hämtad 2017-02-20, från <http://www.skolporten.se/app/uploads/2017/02/undervisning-larande-3-2017.pdf>

Rönnerman. K. (2004). *Aktionsforskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur.

Saether, E., Hofvander, Trulson, Y. (2014). *En Musiklärares utmaningar*. I.P. Lahdenperä & H. Lorentz. *Möten i mångfaldens skola*. Lund: Studentlitteratur.

Sala, G & Gobet, F. (2016). When the music's over. Does music skill transfer to children's and young adolescents' cognitive and academic skills? A meta-analysis. *Educational Research Review* 20 (2017) 55e67.

Schön, D., Boyer, M., Moreno, S., Besson, M., Peretz, I. & Kolinsky, R. (2007). Songs as an aid for language acquisition. *Cognition*, 106(2), 975-983.

Skolverket. Kursplan: Svenska som andra språk, 100 poäng, kurskod: SVASVA01 (2011a).

Skolverket. Lgy11. (2011b) *Läroplan för gymnasiet*. Hämtad 2017-02-20, från <http://www.skolverket.se/laroplaner-amnen-och-kurser/gymnasiutbildning/gymnasieskola>

Skolverket. (2012). *Få syn på språket. Ett kommentarmaterial om språk- och kunskapsutveckling i alla skolformer, verksamheter och ämnen*. Hämtad 2017-02-20 från, <https://www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer/visa-enskild-publikation>

Skolverket.(2014). Generella kompetenser med hjälp av EU:s nyckelkompetenser. Hämtad 2017-02-20, från <https://www.skolverket.se/publikationer?id=3371>

Skolverket (2015a). *Skapa och våga. Om entreprenörskap i skolan*. Stockholm: Fritzes.

Skolverket. (2015b). *Skollagen*. Hämtad 2017-03-08, från <https://www.skolverket.se/regelverk/skollagen-och-andralagar>

Skolverket. (2016a) *Läroplan och ämnesplaner för gymnasieutbildning*. Hämtad 2017-02-20, från <http://www.skolverket.se/laroplaner-amnen-och-kurser/gymnasiutbildning>

Skolverket. (2016b). Betydelsen av icke- kognitiva förmågor. Hämtad 2017- 03-08, från <https://www.skolverket.se/statistik-och-utvardering/utvarderingar/larare-undervisning-och-larande/betydelsen-av-icke-kognitiva-formagor-1.193269>

Skolverket (2017), Statistik. Hämtad 2017-03-09, från <https://www.skolverket.se/statistik-och-utvardering/statistik-i-tabeller>

Säljö, R. (2000) *Lärande i praktiken*. Lund: Studentlitteratur.

Theorell, T. (2009). *Noter om musik och hälsa*. Stockholm: Karolinska Institutet University Press.

Uddén, B. (2004) *Tanke, visa och språk*. Lund: Studentlitteratur.

Vetenskapsrådet. (2011). God forskningsed. (Vetenskapsrådets rapportserie 1:2011) Hämtad 2016-05-20, från <https://publikationer.vr.se/produkt/god-forskningsed/>

Vickhoff, B., Malmgren, H., Åström, R., Nyberg, G., Ekström, S.-R., Engwall, M., ... Jörnsten, R. (2013). Music structure determines heart rate variability of singers. *Frontiers in Psychology*, 4, 334. <http://doi.org/10.3389/fpsyg.2013.00334>.

BILAGA 1 - Lektioner med beskrivning av utvalda övningar i sitt sammanhang som också visar processen i arbetet

Ett syfte vid första mötet med klasserna var att lära känna dem och ge en bild av vem jag är. Så här startade jag första lektionen: Vi samlades i en cirkel på den fria rörelseytan för att göra en namnövning. Den utfördes på följande sätt:

- **Namnövning**

Jag säger namnet på en elev (jag valde klassläraren eftersom jag ännu inte lärt mig elevernas namn). Denna elev sätter sin hand över bröstkorgen, upprepar högt sitt eget namn samt säger namnet på någon annan elev i cirkeln. Den som då får höra sitt namn sätter sin hand över bröstkorgen och upprepar sitt eget namn samt namnet på en annan elev. Proceduren upprepas tills alla namn är nämnda.

Denna övning fungerade mycket bra. Genom övningen kunde jag höra eleverna upprepa sina namn. Vid flera tillfällen fick klassläraren träda in och hjälpa mig att uttala deras namn. Mina tappra försök att uttala deras namn på rätt sätt, lockade eleverna till befriande skratt. Därefter fortsatte jag med en övning som bland annat tränar närvaro, fokus, samarbete och våga möta blickar.

- **Blickleken**

Alla eleverna står i en ring. Övningen utförs enligt följande instruktion: Titta ner på dina fötter – titta till vänster – låt din blick vandra runt i ringen – kanske du möter någons blick – då etablerar ni en kontakt och byter platser med varandra. Upprepa samma rörelsemönster när du kommer till din nya plats. (Janzon, 2014)

Vid övningen, Blickleken, använde jag suggestiv musik via min Bluetooth för att skapa stämning och en tillåtande atmosfär. Musiken har i detta sammanhang också en funktion för att binda samman övningen. Så länge musiken ljuder pågår också elevernas interaktion med varandra. När musiken stängs av blir det en naturlig signal som säger att övningen är avslutad. Detta skapar fokus.

Efter övningen samtalande vi om hur eleverna upplevde att möta varandras blickar. Det blev en intressant diskussion med kommentarer och frågor som berörde kroppsspråkets betydelse i mötet med andra människor. Hur länge kan man se någon i ögonen innan det känns pinsamt? Vad betyder en öppen blick i mötet med exempelvis en arbetsgivare?

Jag uppmärksammade eleverna på att de i övningen hade en bra kroppshållning, med raka ryggar, vilket föll sig naturligt när de hade som uppgift att i övningen söka ögonkontakt med varandra. Vi testade olika hållningar och enades om att en rak rygg och en lång nacke signalerade förtroende och trovärdighet.

Samtalet gick vidare till att i kroppen finns också rösten och att kvalitén på våra röster är starkt förknippad med vår kroppshållning.

På ett naturligt sätt övergick diskussionen till en röstuppvärmning.

- **Banka toner på dig själv**

Massera tinningarna – kindbenen – hakan – halsmusklerna ...

Skaka loss kroppen genom att lyfta fötterna lätt från golvet snabbar och snabbare ... samtidigt som du ljuder med din röst på vokalen A.

Banka (klappa) ”toner/ljud” med händerna på armar, ben, rygg och avsluta med att banka med båda händerna över bröstkorgen och ljuda som en stolt gorilla.

(Janzon, 2010)

Alla elever deltog aktivt vid övningarna. En del lite avvaktande, under det att andra skrattade mycket och verkade tycka att övningarna var roliga.

Avslutningsvis fick alla elever, i tur och ordning, ta ett steg fram och säga sitt eget namn som sedan direkt upprepades av alla. Denna procedur upprepades med ett andra varv men nu skulle eleven säga sitt namn och samtidigt lägga till en gest, vilket upprepades av alla. Tredje varvet uteslöts namnet och eleven gjorde endast sin gest, som sedan upprepades av alla.

Denna övning blev en utmaning för de elever som är blyga och försiktiga. Den kräver att alla vågar stå i centrum och säga sitt eget namn med tydlig stämma. Men med en lekfull attityd kunde vi skapa ett klimat där många vågade släppa på prestige och rädsla.

Efter övningarna fick eleverna sitta på stolar i en halvcirkel och lektionen övergick till att arbeta med en sång. Sången har en text som harmonierar med de tidigare övningarna och förstärker våra samtal om hur vi kommunicerar med varandra, verbalt och icke verbalt.

- Vi lyssnade till en svensk version av sången Halleluja av Leonard Cohen som framfördes av Molly Sandén. Samtidigt fick eleverna följa texten på en TV skärm som var kopplad till min dator. På textbladet hade jag uteslutit vissa ord i sångtexten.
- Efter att vi lyssnat på sången fick eleverna en utskrift av samma text. De fick lyssna till sången en andra gång med uppgift att fylla i de ord som saknades. De fick då arbeta 2 och 2. Tillsammans analyserade vi och förklarade ord som eleverna inte förstod. Uppmärksammade exempelvis vokalen Å som kräver att läpparna formas till en ”pusmun.”
- Därefter sjöng vi sången, flera gånger, och samtalade om vad den egentligen handlade om.

Jag upplevde bra respons från eleverna. De verkade vara vana vid att arbeta på detta sätt med texter. Diskussionerna kring sångens innehåll och budskap flöt på bra.

Lektionen avslutades med att vi samtalade kring ordet associera. Jag skrev ordet på tavlan och tillsammans förklarade vi vad det innebär att associera. Även klassläraren gav några exempel.

Eleverna fick sedan ställa sig i en cirkel och i tur och ordning säga ett ord som de associerade till dagens lektion. Många elever använde ord som: roligt – glad – sång.

För att ytterligare ge konkreta exempel på min undervisningsmetod beskriver jag även huvuddelen av den andra lektionen.

Den startade på samma sätt som den första, i en cirkel och med samma namnövning, men nu utvecklades övningen ytterligare genom att lägga till ett moment. Jag bad

eleverna ge exempel på en känsla, exempelvis glad. Namnövnigen upprepades som ovan men alla ska säga sitt namn med den föreslagna känslan.

Vi upprepade namnövnigen flera gånger med nya känslor som arg – ledsen och blyg. Det blev många skratt och jag fick samtidigt ett bra tillfälle att lära mig elevernas namn, vilket för mig inte är helt enkelt eftersom jag är ovan vid namnens uttal.

Vid denna övning fick eleverna träna att använda sina röster på olika sätt. Min avspända attityd tror jag gav eleverna mandat att också få ”säga fel.” Genom att överdriva utifrån en känsla vågade många av dem släppa loss och spela lite teater. Men jag uppmärksammade också att några elever var väldigt blyga och avvaktande.

Jag samtalade med eleverna om hur det kändes att utföra övningen och sa att många människor känner sig obekväma och rädda för att prata inför en grupp. Diskussionen ledde jag över till att samtala om mod. Vi analyserade ordet och gav olika exempel på vad mod kan vara.

Därefter fick eleverna associera (vilket de lärt sig vid första lektionens avslutande utvärderingsövning) till ordet mod. De fick skriva ner sina associationsord på post it lappar som sedan samlades in och blandades i en hög.

Nu lät jag eleverna lyssna och sjunga till låten Goliat med Laleh. Texten visades via ett YouTube klipp på Tv-skärmen. Vi samtalade om vad sången handlade om. Uppmärksammade ord med fokus på uttal, ordförståelse m.m. Jag frågade dem om de visste vem Goliat var. De hade ingen aning. Då fick de se en bild från nätet och jag berättade legenden om pojken som besegrade jätten Goliat genom att kastade stenen mot jättens tinning med hjälp av sin slunga.

De förstod nu texten i Lalehs låt och att den har ett budskap om att vara modig. Jag frågade eleverna vem/vad som är deras Goliat? Det blev en intressant diskussion vad mod kan vara och när man är modig.

Nu var det dags att återgå till deras post it lappar där de skrivit sina associations på ordet mod. Eleverna delades in i grupper om 3. Post it lapparna fördelades jämt mellan grupperna. Uppgiften de fick var att skapa en kort text med hjälp av orden på lapparna. De fick lov att lägga till bindeord för att få ett sammanhang. Resultatet samlades in för att genomgå en transkribering av mig till nästa lektion.

Jag läste deras texter med samma glasögon som vid en transkribering. Letade efter meningar med flöde, ord som stack ut och formuleringar som kunde sättas samman i en ny kontext. När jag sållat bland deras formuleringar och textavsnitt växte det succesivt fram ett nytt underlag. Resultatet blev en raptext som helt byggde på elevernas skapelser. Jag lånade en enkel ackordföljd med en melodi och satte samman den med elevernas text. Det blev en raplåt med refräng och två verser.

Måste vara stark

Refräng:	Ensamhet försvinner. Ingen oro vinner. Kämpar, kämpar för framtiden, måste vara stark. Kämpar, kämpar för framtiden, viktigast av allt!
Vers 1.	Måste vara stark, det är viktigast för alla Viktigast för alla avslag, avslag. Avslag migrationsverket migration, migration Tänker på familjen, att vi bara kämpa, vet du kämpa. Träna svenska, kämpa, träna svenska våga. Måste vara stark det är viktigast för alla
Vers 2.	Vintern är kall och mörk, är kär men vågar inte säga Kämpar i skolan att bli bättre bättre, tränar, avslag, migration, inte bli tjock. Tänker på familjen, att vi bara kämpa, vet du kämpa. Avslag migrationsverket migration, migration Måste vara stark det är viktigast för alla.
Vers 3.	Tiden räcker inte till för allt jag måste göra Jag är rädd för framtiden. Goliat är framtiden. Fixa, kämpa, migration, kämpa, kämpa. Men det finns ett ljus som säger, ljuset i mitt hjärta säger Ensamhet försvinner, ljuset i ditt hjärta brinner. Ingen oro efter vintern, ljuset säger: du får lycka.

Den andra klassen jobbade på samma sätt på sin lektion med en låt av gruppen Kent, Utan dina andetag. Eleverna diskuterade livligt om sången handlade om en lycklig eller en olycklig kärlek. Vi enades om att det kunde var och en få avgöra själv. De fick skriva associationsord på ordet kärlek på post it lappar som via ett grupparbete sammanställdes till olika texter. Dessa transkriberades av mig och även det blev en raplåt, Vackra människor.

Vackra människor

Refräng:	Jag älskar dig och jag vill tro att du kan älska mig. Jag vill alltid vara nära, dina drömmar vill jag bära. Dela ditt liv med mig.
Vers 1:	Jag tänker jag drömmer om dig hela tiden. Drömmer om att leva tillsammans med dig. Så underbart att kyssa dig, blir yr när du ser på mig, mitt hjärta är fullt av kärlek till dig. Jag läser en romantisk bok och drömmer om min flickvän utan henne kan jag inte leva. Många vackra människor är inte alltid goda men goda människor är alltid vackra.
Vers 2:	Vi är elever som studerar på S:t Eskil. Det finns viktiga saker i livet. Man känner sig ledsen utan sin familj, jag hade en vän som drunknade i en sjö. Ett hederligt hjärta som slår för vår kärleksfred, lycka är att mysa tillsammans med kompisar. Många vackra människor är inte alltid goda

men goda människor är alltid vackra.

Jag arbetar oftast med texten på en TV-skärm. Då kan jag samla allas blickar på samma plats, samt att vi slipper störande hantering av textblad. Då en övning innehåller ett skriftligt moment brukar vi lösa det genom att använda extrastolar som står utefter väggarna som underlag.

Sångtexter kan användas på en mängd olika sätt. Dels som underlag för att öva prosodi, som inspirationskälla för eget skapande, arbeta med grammatik, motsatsord osv. Här följer ett exempel på hur vi tränade kort och lång vokal på sången Halleluja av Leonard Cohen.

Eleverna fick se texten till sången på TV-skärmen. Jag hade markerat vokalen A i orden med omväxlande gul och röd färg. Eleverna fick sjunga sången och försöka lista ut varför jag gjort på detta sätt. Efter en diskussion uppmärksammade jag dem på att vokalen A kan uttalas på olika sätt. Gul markering betydde lång vokal och röd text betydde kort vokal. Vi tränade på skillnaden mellan lång och kort vokal när det gäller bokstaven A. Eleverna fick också ge exempel på hur vi uttalar A i våra namn och i andra svenska ord.

Innehållet i lektionerna växlar mellan stillhet och aktivitet, vilket genererar energi. Viktigt är att hålla en jämn balans mellan aktiviteter för kroppen och hjärnan.

BILAGA 2 - EN PLATS FÖR DIG, intervju 1, elever

1.

Hur länge har du bott i Sverige och hur länge har du studerat svenska som andra språk?

2 a.

Hur upplever du din lärares undervisning för att lära dig svenska som andra språk?

2.b

Har du själv något förslag på hur du kan lära dig svenska som andra språk på bästa sätt?

3.

Har du upplevt en lektion i svenska som andra språk då du tyckte att du lärde dig språket på ett bra och effektivt sätt?

4.
Upplever du att du lär dig bättre när du känner trygghet med dina klasskamrater?

5.
Brukar du lyssna på svenska sånger i syfte att lära dig svenska som andra språk?
Vilka sånger i så fall?

Namn **Klass**.....

BILAGA 3 - EN PLATS FÖR DIG, intervju 2, elever

1.

Berätta hur du har upplevt mina lektioner då vi har använt musik som metod, för att stimulera din språkutveckling och din muntliga framställning?

2

Beskriv några moment som du tyckte var bra?

3.

Beskriv några moment som du tycker jag ska förbättra!

4.

Skulle du vilja fortsätta komma till mina lektioner och arbeta med svenska som andra språk, med musik som metod?

Namn **Klass**.....

BILAGA 4 - EN PLATS FÖR DIG, intervju nr 1, lärare

1.

Hur länge har du undervisat i svenska som andra språk?

2.

Hur tror du att dina elever upplever din undervisning för nyanlända i svenska som andra språk?

3. a

Använder du något speciellt material eller metod i din undervisning?

3. b

Har du upplevt situationer i din undervisning då eleverna lär sig svenska som andra språk mera effektivt? Beskriv i så fall en sådan situation:

4.

Upplever du att eleverna tar till sig undervisningen bättre när de är trygga med varandra i klassrummet?

5.

Har du provat att använda dig av svenska sånger och musik som en metod för att lära ut svenska som andra språk?

BILAGA 5 - EN PLATS FÖR DIG, intervju nr 2, lärare

1.
Har du fått någon positiv/negativ respons av dina elever som kan kopplas till musiklektionerna med mig? Exempelvis ”korridorsnack”?

2.
a. Hur tycker du att eleverna har tagit till sig undervisningen?

3.
Har du upplevt situationer i min undervisning, då språket och den muntliga framställningen stimulerats med musik som metod?
Beskriv i så fall en sådan situation:

4.
Har du tagit med dig något av de moment vi gjort på mina lektioner och arbetat vidare med det under veckan på dina lektioner?

5.
Upplever du några praktiska tillvägagångssätt som kan användas för att stärka elevernas språkutveckling och den muntliga framställningen med musik som metod? Beskriv i så fall ett sådant tillvägagångssätt?

6.
a. Anser du att andra lärare kan arbeta på samma sätt som vi har gjort?
b. Skulle du vilja fortsätta utveckla vårt samarbete?

7. Har du något annat du vill kommentera, eller som du reflekterat över, när det gäller min undervisning i denna aktionsstudie?

BILAGA 6 – Enkät lärare

Enkät med färdiga kryssfrågor i form av påståenden kopplade till läroplansmålen.

Fråga till lärarna:

Anser du att jag genom explicit undervisning stimulerat elevernas förmåga i att

Läroplansmål	Lärare A	Lärare B
1. - formulera och kommunicera i tal?	Ganska mycket	Ganska mycket
2. - känna ökad säkerhet med fokus på tal och uttal?	Absolut	Ganska mycket
3. - våga stå i centrum och framföra sina tankar och åsikter?	Ganska mycket	Absolut
4. - anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang	Något litet	Något litet
5. - välja att använda språkliga strategier	Ganska mycket	Något litet
6. - förstå innebörden av ett medvetet kroppsspråk?	Absolut	Absolut
7. - använda en god talröst och en god prosodi med fokus på tonfall, klang, dynmik, betoning och artikulation?	Absolut	Ganska mycket
8. - aktivt delta i diskussioner och gruppsamtal?	Ganska mycket	Något litet
9. - kunna leda ett samtal och diskussion?	Inte alls	Inte alls

BILAGA 7 – Missivbrev, vårdnadshavare

Hej!

Jag heter Ing-Mari Janzon och är anställd som förstelärare vid S:t Eskils gymnasium. I mitt arbete som sångpedagog ingår, förutom att undervisa i sång, att vara mentor för en klass. Jag får då under en treårsperiod följa ca 20 elever och med regelbundna utvecklingssamtal ta del av deras upplevelser av sina studier.

Vid dessa samtal har jag fått höra många elever som berättar om sin ängslan och oro över att stå i centrum och tala inför en grupp. De känner obehag och stress i situationer då de vid en muntlig framställning ska kommunicera i tal, delta i diskussioner och redovisningar.

Jag läser också masterprogrammet i didaktik vid Mälardalens högskola och skriver nu ett examensarbete på 15 högskolepoäng. I detta arbete ingår att göra en studie. I min studie vill jag undersöka möjligheten att stimulera språkutveckling och muntlig framställning hos nyanlända gymnasieelever. Detta ska ske via ett projekt med språket i centrum och musik som metod. Jag har också en ambition att skapa ett undervisningsmaterial som kan användas av lärare som undervisar i svenska som andra språk.

Jag bjuder därför in dig som just nu går språkintruktionsprogrammet vid S:t Eskils gymnasium att delta i min studie. Ditt deltagande är givetvis helt frivilligt och du kan avbryta ditt samarbete med mig när du vill.

Du är garanterad total konfidentialitet. Det innebär att jag inte nämner några namn eller namnet på din skola i min studie. Alla som deltar i studien kommer att vara helt anonyma.

Som vårdnadshavare/god man **ger jag tillstånd** att (namn på elev)

..... deltar i denna studie.

Som vårdnadshavare/god man **ger jag inte tillstånd** att (namn på elev)

.....deltar i denna studie.

Datum

.....
Vårdnadshavare/god man underskrift

.....
Elevens underskrift

Har ni ytterligare frågor ber jag er kontakta mig.
Med vänliga hälsningar

Ing-Mari Janzon

ingmari@resonans.nu

mobil: 070-2912910

Kursansvarig för mitt examensarbete magister i didaktik, OAU072, är

Dan Tedenljung, dan.tedenljung@mdh.se

BILAGA 8 - Missivbrev, lärare

Hej!

Jag heter Ing-Mari Janzon och är anställd som förstelärare vid S:t Eskils gymnasium. I mitt arbete som sångpedagog ingår, förutom att undervisa i sång, att vara mentor för en klass. Jag får då under en treårsperiod följa ca 20 elever och med regelbundna utvecklingssamtal ta del av deras upplevelser av sina studier.

Vid dessa samtal har jag fått höra många elever som berättar om sin ängslan och oro över att stå i centrum och tala inför en grupp. De känner obehag och stress i situationer då de vid en muntlig framställning ska kommunicera i tal, delta i diskussioner och redovisningar.

Jag läser också masterprogrammet i didaktik vid Mälardalens högskola och skriver nu ett examensarbete på 15 högskolepoäng. I detta arbete ingår att göra en studie. I min studie vill jag undersöka möjligheten att stimulera språkutveckling och muntlig framställning hos nyanlända gymnasieelever. Detta ska ske via ett projekt med språket i centrum och musik som metod. Jag har också en ambition att skapa ett undervisningsmaterial som kan användas av lärare som undervisar i svenska som andra språk.

Jag bjuder därför in dig som undervisar i svenska som andra språk att delta i min studie. Ditt deltagande är givetvis helt frivilligt och du kan avbryta ditt samarbete med mig när du vill.

Du är garanterad total konfidentialitet. Det innebär att jag inte nämner några namn eller namnet på din skola i min studie. Alla som deltar i studien kommer att vara helt anonyma.

Godkända examensarbeten publiceras i portalen DIVA och är offentliga handlingar.

Om Du undrar över något är Du välkommen att kontakta mig eller min handledare.

Med vänliga hälsningar

Ing-Mari Janzon

ingmari@resonans.nu

mobil: 070-2912910

Kursansvarig för mitt examensarbete magister i didaktik, OAU072, är

Dan Tedenljung, dan.tedenljung@mdh.se